

180
Rok XVIII.

Lipiec—Sierpień 1928 r. Nr. 7 i 8.

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WARSZAWSKIE

MIESIĘCZNIK DUCHOWIEŃSTWA ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ.

Cena pojedynczego zeszytu 2 złote.
Prenumerata roczna 20 zł.

Ogłoszenia w stosunku 75 złotych
za stronicę.

Redaktor i Wydawca: Ks. Dr. REMIGJUSZ DĄBROWSKI.

Adres Redakcji: **WARSZAWA, MIODOWA 17.**

W sprawach prenumeraty i innych
administracyjnych adres:
Kurja Metropolitalna, Miodowa 17.

Zeszyty zamienne i egzemplarze re-
cenzyjne należy nadsyłać pod adre-
sem Redaktora: **Miodowa 17.**

TREŚĆ ZESZYTU Nr. 7 i 8.

DZIAŁ URZĘDOWY.

Rozporządzenia Stolicy Apostolskiej.

Treść: „Acta Apostolicae Sedis“, nr. 6, 7, 8. str. 240.

Rozporządzenia Kurji Metropolitalnej.

Uroczystości państwowe i narodowe, str. 245. Nowy rytuał str. 246. Kradzieże w Kościołach, str. 246. Zmiany w składzie osobistym Duchowieństwa, str. 246.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

400 - lecie OO. Kapucynów, str. 247. Nowy Biskup Sufragan Warszawski, str. 250. Nasz Katolicyzm str. 253. Przyczyny upadku wiary i moralności wśród ludzi i jakie są na to środki zaradcze, str. 254.

Kronika, str. 257.

Biblijografia, str. 277.

NAGRODZONA WIELKIM MEDALEM ZŁOTYM
NA WYSTAWIE PRACY KOBIET W WARSZAWIE

PRACOWNIA UBIORÓW I HAFTÓW KOŚCIELNYCH

E. OSTROMĘCKIEJ,

Krakowskie Przedmieście 61, m. 3.

PRZYJMUJE ZAMOWIENIA NA KAPY, ORNATY, CHORĄGWIE
:: BALDACHIMY, i t. p. WYBÓR GOTOWYCH APARATÓW. ::

Ceny bardzo przystępne.

KSIĘGARNIA „KRONIKI RODZINNEJ”

Warszawa, Plac Zamkowy (Podwale 4) poleca:

Ks. prof. J. Archutowski
Historja św. Starego Testamentu
Wydanie III, z ilustr.
Cena 2.80.

Ks. dyr. R. Archutowski
Historja św. Nowego Testamentu
Wydanie nowe.
Cena 3.60.

O. K. M. Żukiewicz
ROZMYŚLANIA O MATCE BOSKIEJ
w świetle nauki św. Tomasza z Akwinu
Cena 5 zł.

Ks. P. Giloteaux
ANIOŁ KARMELU
(św. Teresa od Dzieciątka Jezus)
Cena 4.80, w opr. pł. 7 zł.

Andrzej Bór
Prześladowanie Kościoła Katolickiego
w Meksyku
Cena 2 zł.

K. Klimowiczowa
SIOSTRA LUDU POLSKIEGO
(Świątobliwa Wanda Malczewska)
Cena 70 gr.

Do nabycia we wszystkich księgarniach.
Zamówienia z prowincji załatwia się natychmiast
..... za zaliczeniem pocztowem.

Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie

Miesięcznik Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej.

Cena pojedynczego zeszytu 2 zł.
Prenumerata roczna 20 zł.

Ogłoszenia w stosunku 75 złotych
za stronicę.

Rękopisów, przysłanych do druku, Redakcja nie zwraca.

Adres Redakcji: **Warszawa, Miodowa 17.**

W sprawach prenumeraty i innych
administracyjnych, adres:
Kurja Metropolitalna, Miodowa 17.

Zeszyty zamienne i egzemplarze
recenzyjne należy nadsyłać pod
adresem Redaktora: **Miodowa 17.**

DZIAŁ URZĘDOWY.

Rozporządzenia Stolicy Apostolskiej.

Treść: „Acta Apostolicae Sedis“ n. 6.

ACTA PII XI. Litterae Encyclicae. Ad RR. PP. DD. Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, aliosque locorum Ordinarios pacem et communionem cum Apostolica Sede habentes: de communi expiatione Sacratissimo Cordi Jesu debita. 8 Maii 1928.

Litterae Apostolicae. Auctoritate apostolica sancitur inita inter Episcopum Augustae Praetoriae et Capitulum insignis collegiatae SS. Petri et Ursi, de iure nominandi Concordia. 12 Ianuarii 1928.

Epistola. Ad R. P. Bonaventuram Marrani, Ministrum generalem Ordinis Minorum: de laudibus missionalis Fr. Ioannis a Monte Corvino sexcentesimo exeunte ab eius obitu anno. 20 Maii 1928.

S. C. Rituum. I. Decretum introductionis causae beatificationis seu declarationis martyrii Servorum Dei Martini a S. Nicolao et Melchioris a S. Augustino, sacerdotum Ordinis Eremitarum Recolectorum S. Augustini, in odium fidei uti fertur, interfectorum. 11 Martii 1928.

II. Decretum introductionis causae beatificationis et canonizationis Servae Dei Sor. Mariae a Passione D. N. I. C. ex Instituto Crucifixarum SS. Eucharistiae Sacramentum adorantium. 14 Martii 1928.

III. Decretum super virtutibus in causa beatificationis et canonizationis Ven. Servae Dei Ioannae Elisabeth Bichier des Ages, Confundatricis Congregationis Filiarum Crucis vulgo Sororum S. Andreae. 22 Aprilis 1928.

Treść: „Acta Apostolicae Sedis“ n. 7.

ACTA PII XI. Constitutio Apostolica. De Rhodiensis archidioecesis restitutione 28 Martii 1928.

Litterae Apostolicae. I. Templum B. M. V. sideribus receptae, in civitate Velehrad, archidioecesis Olomucensis intra fines, Basilicae minoris honoribus augetur. 7 Februarii 1928.

II. Extensio iurisdictionis Delegati Apostolici Aegypti atque Arabiae ad vicariatus apostolicos Erythraeae et Abyssinae. 7 Martii 1928.

III. Erigitur Missio de Miyazaki intra fines dioecesis de Fukuoka. 27 Martii 1928.

IV. Praefectura apostolica de Araucania ad vicariatum apostolicum evehitur. 28 Martij 1928.

V. Erectio apostolicae praefecturae de Koango in vicariatum apostolicum. 28 Martij 1928.

VI. Distracto territorio a vicariatibus apostolicis de Hanchungfu et de Sian-fu, erigitur in Sinis praefectura apostolica de Hin-gan-fu. 28 Martij 1928.

VII. Approbantur auctoritate Apostolica constitutiones Ordinis Servorum Mariae ad normam Codicis revisae. 30 Martij 1928.

Epistolae. I. Ad Emum P. D. Donatum, tit. S. Silvestri in Capite S. R. E. Card. Sbarretti, quem legatum mittit ad Concilium Plenarium Apuliae. 30 Martij 1928.

II. Ad R. P. Aloisium Zambarelli, Ordinis Clericorum Regularium a Somascha praepositum generalem, quarto exeunte saeculo a condito Ordine. 10 Aprilis 1928.

S. S. C. S. Officii. Dubium de libris Gabrielis D'Annunzio. 30 Junij 1928.

S. C. pro Ecclesia Orientali. Decretum restitutionis sedis et tituli archiepiscopalis Constantinopolitani Armenorum. 23 Junij 1928.

S. C. Rituum. I. Officium, Missa et elogium in festo S. Joannis Eudes Confessoris. 9 Maji 1928.

II. Dubium de Oratione Ssmi Sacramenti in Missa Sabbati Sancti. 8 Junij 1928.

Treść: „Acta Apostolicae Sedis“ n. 8.

ACTA PII XI. Ad venerabiles fratres locorum Ordinarios et ad dilectos filios sacerdotes et fideles Sinarum et per eos ad nobilissimum illorum regionum populum. 1-o Augusti 1928.

Constitutio Apostolica. De Damanensis dioecesis suppressione ac de eiusdem territorij archidioecesibus Goanae et Bombayensi unione, 1 Maji 1928.

Litterae Apostolicae. Nova approbatio constitutionum Ordinis Sororum a Visitatione Beatae Mariae Virginis. 29 Jan. 1928.

Epistolae. I. Ad R. P. Melchiorem a Benisa, Ordinis Fratrum Minorum capulorum Ministrum generalem, quarto exeunte saeculo a condito Ordine. 23 Junij 1928.

II. Ad RR. PP. DD. Josephum Skvireckas Archiepiscopum Kaunensem, ceterosque Lithuaniae Episcopos: nonnulla suadet quibus in populo christianae vitae usu Magis Magisque excitetur. 24 Junij 1928.

S. C. Rituum. Decretum introductionis causae Beatificationis et canonizationis Servae Dei Rosae Venerini, Fundatricis Magistrarum Piarum quae ab eius cognomine nuncupantur. 16 Maji 1928.

SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIA ORIENTALI DECLARATIO

Cum quaesitum fuerit a nonnullis, utrum Orientales teneantur, sicut ceteri, decretis damnationis, librorum et diariorum a Suprema Sacra Congregatione S. Officii editis, et specialis mentio facta sit de prohibitione ac poenis irrogatis in illam quam dicunt „Action Française“, Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali declarat praefata decreta omnes cuiuscumque ritus fideles attingere seu eodem modo obligare, quippe quae potius quam disciplinam, directe spectent doctrinam Ecclesiae. Vult enim S. Mater Ecclesia huiusmodi decretis fidem ac mores servare atque tueri et ad hoc Codex iuris, canone

1396, aperte statuit ac sancit libros a Sede Apostolica damnatos ubique locorum et in quodcumque vertantur idioma prohibitos censi.

Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis Pro Ecclesia Orientali, die 26 Maii 1928.

Aloisius Card. Sincero, Secretarius.

L. † S.

H. I. Cicognani, ad interim Ads.

SACRA POENITENTIARIA APOSTOLICA

OFFICIUM DE INDULGENTIIS)

ACTUS REPARATIONIS SSIMO CORDI IESU INDULGENTIIS DITATUR

Sanctissimus Dominus noster Pius div. Prov. Papa XI, in Audientia infrascripto Cardinali Poenitentiario Maiori die 1-a Iunii 1928 impertita, benigne concedere dignatus est ut, die festo Ssmi Cordis Iesu, quo publice recitari debet Actus Reparationis sub titulo „Precatio piacularis ad Sacratissimum Cor Iesu“, de quo in Litteris Encyclicis Miserentissimus Redemptor eiusdem Sanctitatis Suae, datis die 8 Maii 1928, christifideles qui eidem recitationi cum Litanis Sacratissimi Cordis coram Ssmo Sacramento sollemniter exposito, in qualibet ecclesia aut oratorio, etiam (pro legitime utentibus) semipublico, adstiterint, Indulgentiam septem annorum totidemque quadragenarum vel plenariam, si praeterea confessionem peregerint et S. Communionem rite susceperint, lucrari valeant; suppressis similibus Indulgentiis quae pro Actu sollemnis Dedicationis humani generis, Ssmo Cordi Iesu ad libitum eliciendo, concessae fuerant. Iis vero qui, ubilibet et quodcumque, Actum Reparationis, vel privatim, recitaverint, Indulgentiam trecentorum dierum; plenariam autem semel in mense, si quotidie per integrum mensem praedictum Actum elicuerint, ac insuper aliquam ecclesiam aut publicum oratorium visitaverint, confessionem peregerint et sacris Epulis refecti fuerint, idem Sanctissimus clementer elargitus est. Praesenti in perpetuum valituro. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae in Sacra Poenitentiaria, die, mense et anno ut supra.

Laurentius Card. Lauri, Poenit. Maior.

L. † S.

Ioannes Teodori, S. P. Secretarius.

SUPREMA SACRA CONGREGATIO S. OFFICII

DUBIUM

DE LIBRIS GABRIELIS D'ANNUNZIO

Proposito Supremae huic Sacrae Congregationi Sancti Officii dubio: „An praeter omnes fabulas amatorias, omnia opera dramatica et librum „Prose scelte“ Gabrielis d'Annunzio Decreto 8 Maii 1911 proscripta, etiam reliqua eiusdem generis opera (tragedie, comediae, mysteri, romanzi, novelle, poesie) fidei et morum offensiva,

scripta vel edita post supradictum Decretum, habenda sint eodem modo prohibita“?

Feria IV, die 27 Iunii 1928

Emi ac Revmi DD. Cardinales fidei et moribus tutandis praepositi, praehabito RR. DD. Consultorum voto, respondendum decreverunt:

Affirmative,

Atque responsionem istam in Indicem librorum prohibitorum inserendam mandarunt.

Et insequenti Feria V, die 28 eiusdem mensis et anni Ssmus D. N. D. Pius Divina Prov. Pp. XI in solita audientia Assessori S. Officii impertita, relatum sibi Emorum Patrum resolutionem approbavit, confirmavit et publicandam iussit.

Datum Romae, ex aedibus S. Officii, die 30 Iunii 1928.

Aloisius Castellano, Supremae S. C. S. Off. Notarius.

SACRA CONGREGATIO RITUUM DUBIUM

Sacrae Rituum Congregationi sequens dubium pro opportuna solutione propositum fuit, nimirum:

„An in Missa Sabbati Sancti addenda sit oratio Ssmi Sacramenti, si statim post Missam fiat in eodem altari expositio Ss. Eucharistiae pro oratione XL Horarum seu pro publica causa?“

Et Sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, omnibus perpensis, rescribendum censuit: „Affirmative, ad normam Decretorum Sacrae Rituum Congregationis dierum 27 Aprilis 1927 et 11 Februarii 1928“. Atque ita rescripsit et declaravit, die 8 Iunii 1928.

† **A. Card. Vico**, Ep. Portuen. et S. Rufinae,

L. † S.

S. R. C. Praefectus.

Angelus Mariani, Secretarius.

SACRA CONGREGATIO CONSISTORIALIS

Ssmus Dnus Noster Pius divina Providentia Pp. XI dignatus est providere 22 Iunii Ecclesiae Irenopolitanae in Cilicia, R. D. Antonium Wladislaum Szlagowski, canonicum ecclesiae metropolitanae ac rectorem Universitatis studiorum Varsaviensis, quem deputavit Auxiliarem Emi P. D. Alexandri S. R. E. Card. Kakowski, Archiepiscopi Varsaviensis.

SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIA ORIENTALI (PONTIFICIA COMMISSIO PRO RUSSIA) DECRETUM

Ad vitandam documentorum ecclesiasticorum dispersionem, quae non sine gravi detrimento, praesentibus rerum circumstantiis

in Russia permanentibus facilius accidere posset, Pontificia Commissio pro Russia, approbante Ssmo Domino Nostro Pio, divina Providentia Papa XI, haec statuit: Donec aliter provisum fuerit, notificationes omnes, ad normam canonum 470 § 2, 576 § 2, 798, 1011 et 1103 § 2, parochio baptismi faciendae, si parochia baptismi inter fines Russicae ditionis existat, ab iis qui ad iure tenentur, ad hanc unam Pontificiam Commissionem transmittantur.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Datum Romae, ex Secretaria Pontificiae Commissionis pro Russia, die 13 Iulii 1928.

A. Card. Sincero, Praeses.

Carolus Margotti, Secretarius.

L. † S.

SACRA CONGREGATIO CONCILII

RESOLUTIO. — Propositis in plenariis Emorum Patrum comitiis die 10 Decembris 1927 ad Vaticanum habitis supradictis dubiis nimirum:

I. Potestne tolerari praxis statuendi per testamentum voluntatem transferendi proprias exuvias e communi coemeterio in aliquam ecclesiam post aliquod temporis lapsum a morte?

II. Canon 1205 § 2 intelligendusne est etiam de ossibus ita ut haec quoque sepeliri interdicanter in ecclesiis?

III. An vero verbum „cadavera“ presse sit accipiendum?

Sacra Congregatio Concilii respondendum censuit prout respondit:

Ad I. Negative et Episcopus prudenter praxim remove curet.

Ad II. Affirmative;

Ad III. Provisum in altero.

Facta autem de praemissis Ssmo Dno Nostro Pio divina Providentia Papae XI, relatione per infrascriptum Sacrae Congregationis Secretarium in Audientia diei 13 insequentis, Ssmus datas resolutiones approbare et confirmare dignatus est.

† Iulius, Ep. tit. Lampsacen., Secretarius.

Rozporządzenia Kurji Metropolitalnej.

Nr. 4341.

Dn. 20 sierpnia 1928 r.

KURJA METROPOLITALNA WARSZAWSKA.

Wielebnemu Duchowieństwu Archidiecezji Warszawskiej podaje do wiadomości, co następuje:

1. Uroczystości państwowe i narodowe.

Jego Eminencja przypomina, że W. W. Ks. Ks. Proboszczowie i Rektorzy mogą na życzenie władz państwowych odprawić

w kościele uroczyste nabożeństwo (Msza św. i odpowiednia nauka) w uroczystości państwowe czy narodowe bez uprzedniego zwracania się o pozwolenie do Kurji.

2. *Nowy Rytuał.*

Od 1 stycznia 1929 roku zgodnie z uchwałą Episkopatu Polskiego zacznie obowiązywać w całej Polsce nowy Rytuał, zatwierdzony przez Stolicę Apostolską.

Wobec tego Duchowieństwo Archidiecezjalne winno nabyć z funduszów kościelnych dla każdego kościoła i kaplicy publicznej po 1 egzemplarzu tego Rytuału i według niego wyłącznie sprawować Sakramenta Św. i inne obrządki, by jednostajność pod tym względem zapanowała w całym kraju.

Księża, nie stosujący się do niniejszego rozporządzenia, będą odpowiedzialni wobec Władzy Duchownej.

3. *Kradzieże w kościołach.*

Celem przeciwdziałania coraz częściej, niestety, powtarzającym się, kradzieżom w kościołach, Jego Eminencja poleca W. W. Ks. Ks. Proboszczom i Rektorom następujące środki ostrożności.

Winny być sprawdzone wszystkie zamki w kościołach i w razie potrzeby poprawione, a nawet zastąpione nowymi.

W każdym dniu świątecznym po nieszporach powinny być wybierane pieniądze z puszek kościelnych.

Wota ofiarowywane przez wiernych winny być zaopatrzone w kolejny numer i zapisane do osobnej książki; same zaś przedmioty ofiarowywane na wota celem należytej ochrony winny być zawieszane w oszklonych szafkach, a nie na otwartej przestrzeni.

Wreszcie przed każdym zamknięciem świątynia winna być dokładnie obejrzana i przeszukana, a szczególnie chór, ławki, konfesyjonały, ambona i różne zakamarki, czy się kto do niej nie zakradł.

Radca Kurji Kanonik Metropolitalny:

Ks. Dr. A. Fajęcki.

Notariusz: *Ks. W. Majewski.*

Zmiany w składzie osobistym Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej.

PRZENIESIENI: *Ks. Józef Tomaszczyk*, prob. par. Rudultów, na prob. par. Puszcza Marjańska. *Ks. Feliks Tacikowski*, kapelan w Mieni, na kapel. szpitala Wolskiego w Warszawie. *Ks. Tadeusz Jachimek*, wik. par. kolegijaty w Łowiczu, na wik. par.

Skierniewice. *Ks. Bolesław Sikora*, wik. par. Skierniewice, na wik. par. kolegiaty w Łowiczu. *Ks. Jerzy Miecznikowski*, wik. par. Babice, na wik. par. Kamieńczyk. *Ks. Aleksander Lewandowski*, wik. par. Kobelka, na wik. par. Dobre. *Ks. Stanisław Baranowski*, pref. szkół w Żyrardowie, na pref. seminarjum nauczycielskiego w Siennicy. *Ks. Dr. Józef Netczuk*, pref. seminarjum nauczycielskiego w Siennicy, na pref. szkół w Żyrardowie. *Ks. Władysław Marcinkowski*, prob. par. Inowłódz, na prob. par. Rudultowo.

MIANOWANI: *Ks. Julian Kowalski*, kapłan Archid. Warsz., wik. par. Powsin. *Ks. Roman Długolecki*, pref. szkół w Warszawie, jednocześnie kapel. zakładu Zgrom. Rodziny Marji w Czerwonym Dworze w par. Marki. *Ks. Jan Sitnik*, wik. par. Dobre, pref. szkół powsz. w Warszawie. *Ks. Eugenjusz Banasiewicz*, pref. szkół w Warszawie, jednocześnie wik. kościoła św. Jacka przy ul. Freta w Warszawie. *Ks. Stanisław Niczyperowicz*, M. S. T. kap. zakładu SS. Felicjanek w Wawrze. *Ks. Józef Jakubczyk*, wik. par. Służew, pref. szkół powsz. w Grójcu. *Ks. Stefan Zajac*, wik. par. Domaniewice, pref. szkół powsz. w Sochaczewie. *Ks. Julian Kowalski*, ze Zgrom. XX. Zmartwychwstańców, prob. par. Radziwiłłów. *Ks. Józef Orszulik*, ze Zgrom. XX Misjonarzy, wik. par. św. Krzyża w Warszawie.

Zwolnieni: *Ks. Kazimierz Grembowicz* z wik. par. Kamieńczyk otrzymał urlop na wyjazd do Ameryki. *Ks. Tadeusz Majchrzak*, wik. par. Grójec, otrzymał urlop na wyjazd do Ameryki. *Ks. Józef Jamiołkowski* z kapelanji szpitala Wolskiego w Warszawie. *Ks. Augustyn Malinowski*, kapłan Archid. Warsz., do zakonu Augustynów w Krakowie. *Ks. Klemens Cyruliński* ze stanowiska pref. szkół powsz. w Warszawie. *Ks. Jakób Kukliński*, kapłan ze zgrom. XX Zmartwychwstańców, z prob. par. Radziwiłłów. *Ks. Pralat J. Kłopotowski* na własne żądanie z Consilium Vigilantiae. *Ks. Józef Łukaszczuk*, ze zgrom. XX. Misjonarzy, z wik. par. św. Krzyża w Warszawie.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

400-LECIE OO. KAPUCYNÓW.

J. Em. Arcybiskup Warszawski *Ks. Kardynał Kakowski* z okazji 400-lecia założenia Zakonu OO. Kapucynów wystosował do O. Prowincjała tego Zakonu w Warszawie list treści następującej:

Z okazji 400-nej rocznicy założenia Zakonu OO. Kapucynów, która przypada na rok bieżący, chciałbym się podzielić z Tobą. Cz. O. Prowincjale, myślami i uczuciami, jakie doniosła ta uroczystość budzi w umyśle i sercu mojem.

W czasie dłuższego pobytu zagranicą, zwłaszcza we Włoszech, miałem sposobność przekonać się osobiście, że z pośród zgromadzeń zakonnych szczególnem uznaniem i szczerą miłością cieszy się wśród szerokich warstw ludności katolickiej Zakon OO. Kapucynów.

Wybitny powieściopisarz włoski ubiegłego wieku, Manzoni z wielkim artyzmem dał wyraz temu powszechnemu uznaniu ludu dla OO. Kapucynów, przedstawiając w swej powieści „I promessi Sposi“ (Narzeczeni) piękny typ kapucyna, apostoła i miłośnika maluczkich i upośledzonych tego świata.

I słuszenie wszystkie narody katolickie, zwłaszcza zaś warstwy uboższe, otaczają wielką czcią i gorącą sympatją synów św. Franciszka z Asyżu, zwanych powszechnie Braćmi Mniejszych.

Zakon Braci Mniejszych św. Franciszka (Ordo Fratrum Minorum S. Francisci Capuccinorum) wyrósł na pniu zgromadzeń franciszkańskich pod wpływem gorącej chęci wcielenia w czyn najcudniejszych cnót „Biedaczyny Bożego“ zwłaszcza jego ubóstwa i umiłowania i poświęcenia się dla ubogich. Powołany do życia w dniu 13-go lipca 1628 r. bullą „Religionis Zelus“ wkrótce rozrósł się w wielkie drzewo i pokrył swemi ubożuchnymi kościółkami i klasztorami niemal wszystkie kraje chrześcijańskie i wiele ziem zamieszkałych przez pogan, niosąc im światło wiary Chrystusowej.

Sprowadzeni do Polski przez bohaterskiego i pobożnego Króla Jana III Sobieskiego, otrzymują w r. 1694 klasztor i kościołek w Warszawie, wzniesiony przez Króla, jako dziękczynne wotum za odniesione zwycięstwo nad Turkami pod Wiedniem. W tymże roku chęraży zatorski buduje dla nich własnym kosztem kościół i klasztor w Krakowie. Poza temi fundacjami poszły dalsze w Lublinie i Lubartowie i w innych miastach Polski.

W końcu XVIII w. OO. Kapucyni liczyli w Polsce przeszło 10 klasztorów i około 130 Ojców.

Niezwykle chlubnie zapisali się OO. Kapucyni w dziejach Polski, zwłaszcza w okresie niewoli pod zaborem rosyjskim w drugiej połowie ubiegłego stulecia. Znane są z tego czasu świetlane postaci Wielkich Kapucynów polskich: O. Benjamina, Prowincjała, a później Biskupa Podlaskiego, O. Albina, mistrza nowicjatu, kapłana wielkiej świętobliwości, O. Prokopa z Brajlowa, wielkiego znawcy mistyki i życia ascetycznego i tłumacza mnóstwa dzieł religijnych, słynnego mówcę, a w r. 1862 kandydata na Arcybiskupa Warszawskiego, O. Franciszka z Warszawy, organizatora i krzewiciela związków trzeźwości, O. Leandra, narzędzie Boże przy zakładaniu zgromadzenia SS. Nazaretanek, O. Honorata z Białej,

k którego znałem i z którym obcowiałem osobiście, założyciela 18 zgromadzeń bezhabitowych t. zw. życia ukrytego, między innymi Zgromadzenia SS. Felicjanek, O. Rafała, zasłużonego i zdolnego pisarza z zakresu ascetyki i apologetyki i wielu innych dzielnych szermierzy idei Chrystusowej na ziemiach polskich.

Zgromadzenia ukryte, dzięki treskliwej i istotnie ojcowskiej pieczy O. Honorata stały się po zamknięciu zakonów w Kongresówce przez zaborców potężnymi ośrodkami i ogniskami życia ascetycznego i religijnego wśród szerokich warstw ludu polskiego. Zgromadzenia te,żywione pierwotnym duchem franciszkańskim, wprowadziły to życie pod strzechy słomiane, do suteryn rzemieślniczych, do fabryk, sklepów i gospód, gdzie noga jawnego zakonnika lub zakonnicy nigdyby nie powstała.

Klasztory kapucyńskie w Nowem Mieście i w Zakroczymiu były twierdzami i ostoją mocy duchowej wśród ciemnej pomroki niewoli i ucisku pod zaborem rosyjskim. Kapucyni zaś, wyżej wymienieni, byli mężami opatrznościowymi, dzielnymi pomocnikami Biskupów i kapłanów w pracy nad ludem i narzędziami w rękę Boga w doniosłym dziele przygotowania narodu naszego na wielką chwilę zmartwychwstania.

Ze naród polski w okresie niewoli nie zatracił swej Wiary i miłości Ojczyzny, a przeciwnie wyszedł z ucisku i prześladowania bardziej religijny i przywiązany do swych tradycji religijnych i do Stolicy Św. — to w znacznej mierze jest zasługą pracy i modłów Kapucynów Polskich.

Oceniając należycie zasługi tego Zakonu dla społeczeństwa i Kościoła w Polsce, bezzwłocznie po ustąpieniu rosną z Polski, powołałem OO. Kapucynów do Warszawy, do ich dawnej siedziby i świątyni przy ulicy Miodowej, skąd przez rząd rosyjski zostali wypędzeni.

Zabiegałem też w miarę możliwości oraz starałem się w porozumieniu z Generałem Zakonu, by Zgromadzenie rozwijało się w mojej Archidiecezji w duchu najszczytniejszych swych tradycji i według wskazań swego założyciela, Serafa ludzkości, św. Franciszka z Assyżu.

To też z radością dziś stwierdzić mogę, że Zakon OO. Kapucynów na ziemiach polskich po mężnym uporaniu się z licznymi przeszkodami wszedł na drogę rozwoju, zakłada coraz liczniejsze placówki zakonne i wywiera coraz większy wpływ dobroczynny na lud polski, przez swe misje i rekolekcje. Zwłaszcza działalność Ojców na terenie Warszawy przynosi niezwykle owocne skutki w pieczy nad ludem.

Z okazji przeto 400-nej rocznicy powstania Zakonu życzę kierownikom tej organizacji zakonnej w Polsce, by doszli do takiego rozkwitu i mocy duchowej, jaką posiadał ich Zakon w Polsce dawnej.

Zbożnym poczynaniem Czcigodnego O. Prowincjała i wydanej pracy nad ludem prowadzonej z wielkiem poświęceniem przez OO. Kapucynów w naszej Archidiecezji z całego serca błogosławie.

Aleksander Kardynał Kakowski.

Warszawa, 6 sierpnia 1928 r.

NOWY BISKUP SUFRAGAN WARSZAWSKI.

Dnia 9 lipca r. b. Jego Świątobliwość Ojciec Św. zamianował biskupem-sufraganem warszawskim Jego Magnificencję Rektora Uniwersytetu Warszawskiego, ks. Infułata Antoniego Władysława Szlagowskiego.

Z nominacji tej cieszy się nie tylko duchowieństwo Archidiecezji Warszawskiej, ale i kler z całej Polski, bo nazwisko nowego Dostojnika Kościoła dobrze jest znane w całym kraju. Z radością też i entuzjazmem wita Go i katolickie społeczeństwo polskie. Ono Go bowiem również zna jako uczonego i natchnionego mówcę.

J. E. Ks. Biskup Antoni Władysław Szlagowski urodził się 10 lipca 1864 r. w Gulczewie, w pow. Płockim, z ojca Kazimierza i matki Hipolity z Dobrowolskich. Po ukończeniu gimnazjum w Kaliszu, wstąpił w r. 1881 do seminarjum duchownego w Warszawie, które w ciągu 5 lat ukończył. Nie mogąc zaraz przyjąć święceń kapłańskich, z powodu braku wymaganego wieku, pracował jako diakon na stanowisku wikariusza w Zgierzu, a potem w Skierniewicach. Już w seminarjum, a potem na parafii okazał wybitne zdolności, dlatego też władza duchowna wysłała go na wyższe studia do akademii duchownej w Petersburgu. Tu młody diakon z zamiłowaniem oddaje się studjom nad literaturą ojczystą i kaznodziejstwem. Na trzecim kursie akademii przyjmuje w r. 1890 święcenia kapłańskie z rąk biskupa Audziewiczza. W rok po tem kończy chlubnie akademję ze stopniem magistra św. teologii. Wraca do Archidiecezji i tu kolejno sprawuje obowiązki wikariusza w Warszawie przy kościele św. Antoniego, św. Aleksandra i św. Jana. Niedługo jednak trwa na posterunku duszpasterskim. Władza Archidiecezjalna mianuje ks. A. Szlagowskiego profesorem Pisma Św. i kaznodziejstwa w seminarjum metropolitalnem w Warszawie. I na tem właśnie stanowisku zasłynął on jako uczony teolog i kaznodzieja nie tylko w Warszawie, ale i w całym kraju. Na stanowisku tem wykształcił przedewszystkiem zastępy kapłanów i rozbudził w nich zamiłowanie do Pisma Św. i kaznodziejstwa. Te bowiem nauki sam wielce umiłował i dlatego też potrafił zamiłowanie w tym kierunku rozbudzić w innych. Kaznodziejstwo poświęca już jako alumn w seminarjum. I w tej dziedzinie okazuje już od początku wybitne zdolności. Dowodem tego są jego dzieła z tego zakresu. Kazania ks. Szlagowskiego posiadają taką treść, siłę

i bogactwo językowe, że autora ich słusznie społeczeństwo nasze zalicza do najwybitniejszych kaznodziejów polskich. I rzeczywiście. Jego kazania na dni Świąt Pańskich, kazania pasyjne (3 serie 1899 — 1909), kazania okolicznościowe, jak kazanie na koronację

obrazu M. B. Częstochowskiej, referat na Międzynarodowym Kongresie Eucharystycznym w Wiedniu, mowy żałobne (1909), mowy akademickie (1924), mowy narodowe (1927), wygłaszane w rozmaitych czasach i okolicznościach, są z powodu swej treści i prze-

pięknego języka chlubą polskiego kaznodziejstwa i ozdobą polskiego piśmiennictwa kościelnego.

Obdarzony wielkim darem wymowy i wiedzą głęboką, zaznacza się ks. Szlagowski w stolicy kraju jako apologeta i wytrawny konferencjonista. Konferencje, jakie wygłaszał w ciągu kilku lat w czasie rekolekcji dla mężczyzn, a w których poruszał zawsze kwestje aktualne i życiowe i przekonywująco wykazywał, że pomiędzy prawdziwą wiedzą i wiarą niema i nie może być żadnej sprzeczności, ściągaly do kościoła pokarmelickiego w Warszawie całe rzesze inteligencji.

Oto znaczenie ks. Szlagowskiego jako kaznodziei.

Ale niepomierne również zasługi położył on i dla polskiej literatury teologicznej na polu bibilijnem. Jego „Wstęp historyczno-krytyczny do Pisma Św.“ jest dziełem wiekopomnem, pierwszym dziełem polskim w tej materji napisanem. Korzystali i korzystają z niego dotąd prawie wszyscy alumni i kapłani polscy.

Pragnąc uprzystępnić czytanie Pisma Św. osobom świeckim, poprawił ks. Szlagowski tekst Nowego Testamentu w przekładzie ks. Wujka i opatrzył go swoim komentarzem. O pożyteczności tej pracy świadczy fakt, że pierwsze wydanie w dziesięciu tysiącach egzemplarzy rozeszło się dość prędko i daleko, bo nawet wśród naszych rodaków w Ameryce zyskało popularność i uznanie. Przystosował również dostojny uczony do pisowni, gramatyki oraz wymagań współczesnej mowy polskiej „Ewangelje i lekcje na niedziele i święta całego roku“.

Nadmienić wreszcie należy, że ks. Szlagowski napisał „Życie Leona XIII Papieża na dzień 25-lecia Jego Pontyfikatu“; wydał „Mowy pogrzebowe i przygodne ks. Fabjana Birkowskiego“ i napisał żywot i charakterystykę tego kaznodziei. Umieszczał stale w Encyklopedji Kościelnej cenne artykuły z dziedziny Pisma Św. Współpracował w „Słowie“, ogłaszając w niem swoje wrażenia z podróży po Europie.

Jako rektor Uniwersytetu Warszawskiego wygłosił podczas uroczystej inauguracji roku akademickiego bardzo ciekawą pracę p. t. „Lilla Weneda w świetle Biblii“. W pracy tej wykazał, że Słowacki czytał Pismo Św. i, pisząc Lillę Wenedę, był pod jego wpływem, a nawet czerpał z niego pewne obrazy i postacie do swego arcydzieła. — Na to zagadnienie nikt przedtem nie zwrócił uwagi.

Oceniając zasługi, jakie położył ks. Szlagowski na polu nauki teologicznej, ś. p. ks. Arcybiskup Popiel mianował go kanonikiem honorowym, a potem kanonikiem kapituły metropolitalnej warszawskiej. Obecny Arcypasterz Ks. Kardynał Kakowski wyjednał w r. 1926 u Ojca Św. dla ks. Szlagowskiego godność infułata.

W r. 1910 uniwersytet rzymski „Sapienza“ nadał ks. Szlagowskiemu za pracę naukową tytuł doktora św. teologii. Senat akademji duchownej w Petersburgu wkrótce potwierdził ten tytuł.

Gdy powstał w r. 1917 wydział teologiczny przy uniwersytecie warszawskim, ks. Szlagowski zostaje pierwszym dziekanem tegoż wydziału, a w r. 1927 rektorem stołecznej Almae Matris.

Po raz pierwszy od czasu odrodzonej Polski berło rektorskie znalazło się w ręku profesora teologii. Przez cały czas urzędowania z poświęceniem i zaparciem się siebie, spełnia obowiązki rektorskie. To też przyniósł chlubę wydziałowi teologicznemu. Podniósł wysoko prestige katolickiego kapłana. Zyskał Czcigodny Rektor, obok przyjaźni członków ciała profesorskiego, miłość akademików, pólaków i szacunek wszystkich bez wyjątku studentów. Doskonałym tego dowodem było uproszenie przez korporację „Aquilonia“ Rektora Szlagowskiego o przyjęcie godności honorowego jej członka. Dzięki swemu taktowi i zaletom charakteru szczęśliwie od początku do końca odbył swój rok rektorski. Pozostawił po sobie wśród profesorów i akademików jaknajlepszą pamięć i miłe wspomnienia.

Po trudach urzędowania rektorskiego, wynosi Jego Świątobliwość Ojciec Św. ks. Infuła Szlagowski na wysoką godność w hierarchji Kościoła Chrystusowego i wkłada nań brzemień obowiązków, związanych z urzędem katolickiego biskupa.

Nowemu Dostojnikowi Kościoła, nieustrudzonemu Siewcy słowa Bożego, życzymy na tem nowem stanowisku wszelkich łask Bożych.

Oby mógł On i nadal, jak dotąd, pracować z wielkim pożytkiem na chwałę Bożą i dla dobra Ojczyzny!

X. R. D.

NASZ KATOLICYZM.

Przywykliśmy z okazji większych zebrań publicznych i uroczystości podkreślać z pewną dumą nasze stosunki katolickie, mówiąc wobec swoich i obcych: „*Polonia semper fidelis*“! Bardzo słusznie, iż stwierdzamy wyraźnie charakter katolicki kraju, a tem samem naszą prawowierność w stosunku do nauki Kościoła oraz nierozzerwalną łączność i przywiązanie do Stolicy Apostolskiej. Czy jednak dobrze zdajemy sobie z tego sprawę, że podobne wyznaczenie obowiązku na nas w sumieniu do myślenia i działania w duchu katolickim i czy *ono* odpowiada rzeczywistości? — Oto pytanie, nad którem warto się nieco zastanowić. Nie podobna bowiem żyć ciągle echemi przeszłości dziejowej, kiedy Polska była istotnie „przedmurzem chrześcijaństwa“ i krwią własną broniła cywilizacji chrześcijańskiej przed zalewem wschodniego barbarzyństwa, lecz trzeba mieć odwagę spojrzeć śmiało w oblicze teraźniejszości i zamiast upajać się słowami: „*semper fidelis*“, zapytać sumienia wyzwolonego narodu, czy umie *myśleć, czuć i żyć po katolicku*?!... Gdybyśmy więc zechcieli zrobić porachunek z naszego życia zbiorowego choćby za ostatnie trzydziestolecie, musielibyśmy z bólem

serca przyznać, że załamała się linja naszego życia katolickiego i na ziemiach Rzeczypospolitej prawowierność katolicka została mocno zachwiana. Pierwszy wyłom dokonali marjawici, rozbijając jedność katolicką i zadając swym ciosem ranę do dziś dnia niezagojoną i jątrzącą się w organizmie narodowym; a chociaż wiele z tych obłąkanych dusz powróciło na łono Kościoła katolickiego, wszelako zło istnieje i działa w dalszym ciągu na szkodę Kościoła i dusz ludzkich. Zmienili się tylko obrońcy i protektorowie marjawityzmu, gdyż dawnych satrapów moskiewskich zastąpili dziś panowie z pod znaku P. P. S. i radykałowie społeczni. Gdy za czasów niewoli marjawici byli w b. Królestwie Kongresowem jedynymi apostołami, otwarcie i agresywnie występującymi do walki z Kościołem i duchowieństwem katolickim, obecnie, w odzyskanej Polsce, liczba wrogów i odstępców od wiary prawdziwej wzrosła, gdyż wskutek tolerancji rządu napłynęły gromadnie z Ameryki fale nowych „poławiaczy dusz“, renegatów, a jednocześnie, zaprawieni z czasów caratu w szerzeniu schizmy misjonarze prawosławni, coraz śmielej podnoszą głowę i odrywają katolików od pnia macierzystego. Tym przeto różnego odłamu sekciarzom, odszczepieńcom lub apostołom bezwyznaniowości udało się otumanić i omotać w sieci swych nauk tysięczne rzesze nie tylko ciemnego, mało oświeconego ludu, lecz sporo t. zw. *pół - inteligentów*, występujących w roli prowodyrów na wiecach, w rzeszeniach, związkach zawodowych, nawet na trybunie sejmowej, Co czynić mamy, aby przeciwstawić się temu złu?

Oto musimy i powinniśmy wszędzie i zawsze otwarcie i głośno bronić zasad katolickich i energicznie *bronić przystępu różnym, wdzierającym się do naszej owczarni, wilkom w odzież owczej*. Czas wielki, by nasz katolicyzm, idąc za przykładem budzących się do nowego, lepszego życia, narodów zachodnich, zwłaszcza Holandji, wyszedł ze stanu biernego oczekiwania i stał się *aktywnym!* Daj Boże, by „Liga Katolicka“ spełniła jaknajrychlej swe zadanie i przyczyniła do moralnego i religijnego odrodzenia narodu. *Potrzeba jednak, aby w najodleglejszej i najuboższej parafji powstały zawiązki „Ligi“,* gdyż bez skoordynowania akcji katolickiej i bez konsolidacji żywiołów narodowych, stojących wyraźnie i bez zastrzeżeń na gruncie katolickim — sprawa nasza nie posunie się naprzód.

Ks. Stanisław Wesolowski.

Przyczyny upadku wiary i moralności wśród ludzi i jakie są na to środki zaradcze.

Dwie są przyczyny upadku wiary i moralności. Jedna ogólna dotyczy ludzi świeckich, — druga zaś dotyczy tylko nas — kapłanów wogóle, a duszpasterzy w szczególności. Ogólną przyczyną upadku wiary i moralności, obciążającą całe społeczeństwo jest *duch czasu*, jaki wytworzyła wojna. Polega on przedewszystkiem

na negacji wszystkiego, co jest duchowe; — na anarchji ducha i wyzbywaniu się wszelkich ideałów, zawartych w słowach „Sursum corda“.

Duch czasu, stawiając na drugim planie pierwiastek duchowy, pracuje wyłącznie dla kultury ciała, wskutek czego z błyskawiczną szybkością postępuje *zmaterjalizowanie świata*, ujawniające się wśród wszystkich warstw społecznych w szukaniu wygod życiowych, rozkoszy ciała i jego kultu. Sporty najrozmaitsze, wycieczki, zloty (najczęściej w święta urządzone), letnie obozy harcerskie, niezdrowo i przesadnie propagowane, zamiast przyczynić się choćby do zewnętrznej kultury, nie mówiąc już o wyrabianiu ideałów, — stały się zwykłym sposobem, prowadzącym społeczeństwo do prostactwa i zaniku wszelkich uczuć grzeczności i delikatności.

Duch czasu propaguje *hasła przesadnej* i to we wszystkich kierunkach życiowych *tolerancji*, potęgującej i tak już wybujały indywidualizm, zamieniony dzisiaj na samowolę i swawolę.

Zdrowe społeczeństwo to widzi i nad tem boleje, ale *brak mu śmiałości i męstwa*, by z wyraźną wystąpić walką o wykonanie wielkiego hasła Piusa X papieża, „omnia restaurare in Christo“. Co czynić mamy, aby przeciwstawić się złu, aby odrodzić wszystko w Chrystusie?

Ewangelja święta krótko streściła naszą pracę duszpasterską, wskazując nam na pierwowzór duszpasterza, Dobrego Pasterza — Jezusa Chrystusa: „*coepit Jesus benefacere et docere*“, mając przy swym boku Apostołów, do których mówił: „*Filioli mei!*“

W słowach powyższych zawarta jest *istota duszpasterstwa*, pierwszorzędne nasze zadanie: *1-o pracować nad sobą i dobrze czynić parafjanom, 2-o uczyć się i nauczać parafjan i 3-o stosunek kapłana do swej Władzy Duchownej.*

Niewypełnianie przez nas — kapłanów powyższych obowiązków, to jedna z poważniejszych przyczyn upadku wiary i moralności.

„*Pracować nad sobą*“, to znaczy, stać na wysokości swego duszpasterskiego kapłańskiego powołania, ciągle pracować nad urobieniem swego charakteru i uświęceniem duszy, ustawicznie dążyć do tego, by się stać drugim Chrystusem — Sacerdos alter Christus.

„*Dobrze czynić parafjanom*“ — to nasza akcja charytatywna w stosunku do parafjan, — to wprowadzenie w życie nasze wypełniania uczynków miłosiernych tak co do ciała, jak i co do duszy. Pamiętajmy, że *verba movent, exempla trahunt*.

„*Uczyć się*“. Nie wolno poprzestawać na wiadomościach naukowych zdobytych w gimnazjum i seminarjum, a nawet i w akademji; nie wolno ograniczać się tylko do gazet nieraz tylko partyjnych, ale stale należy pogłębiać wiedzę teologiczną, a kodeksu prawa kanonicznego z rąk nigdy nie wypuszczać. Kodeks ma być naszym nieodłącznym towarzyszem, naszym wiernym przyjacielem.

„*Nauczać parafjan*“ nie przez błyskotliwe kazania i nieprzygotowane, improwizowane homilijki, mówiąc *de omnibus rebus et quibusdam aliis*, — ale przez nauczanie stale na ambonie katechizmu i zachęcanie parafjan, aby dla nich był ten katechizm, czem dla kapłanów Pismo święte i kodeks prawa kanonicznego. Parafjan należy uczyć zasad wiary i moralności, a wtedy nie będzie upadku wiary i moralności.

Poza nauczaniem na ambonie należy pierwszorzędną zwrócić uwagę na naukę religji w szkołach i propagandę książek i pism katolickich przez kolportaż takowych.

Niektórzy kapłani mają w duszpasterstwie dwie wady.

Jedna jest ta, że od swych parafjan żądają minimum prawa kościelnego, a nie maximum, i to powoduje zupełne lekceważenie prawa i jego łamanie. Żądając maximum wykonania tegoż prawa, otrzyma się minimum wykonania tegoż prawa przez parafjan, — a przy minimalnem żądaniu, w wykonaniu okaże się zero, czyli zupełne bagatelizowanie prawa.

Druga znów wada.

W duszpasterstwie, jak i w sumieniu, są „*peccata commissionis et ommissionis*“. Ogólnie głównie zwraca się uwagę na *peccata commissionis*. Robi się to, co koniecznie i wyraźnie nakazane, i to tylko tak, aby zepchnąć ciężar duszpasterski dnia, zaniedbanie bowiem obciąży sumienie grzechem, nieraz nawet i ciężkim, — trzeba przeto coś robić. Na „*ommissio*“ obowiązków duszpasterskich nie wiele zwraca się uwagi i dla tego w duszpasterstwie naszym zanika nieraz inicjatywa, a jest ociężałość, drętwość, ospałość, a czasami i zupełny zanik czucia duszpasterskiego, a pozostaje tylko zwykłe zewnętrzne, materialne wykonanie swych urzędniczo-kapłańskich obowiązków. A to samo nie wystarcza. W duszpasterstwie „*ommissio*“ obowiązków nieraz więcej obciąża nasze sumienia, niż „*peccata commissionis*“, gdyż w parafjanach wyrabia obojętność i letniość do spraw religijnych.

Do tego dodać muszę jeszcze jedno, co niezmiernie ważną odgrywa rolę w duszpasterstwie: — *nasz stosunek do Władzy Duchownej*.

Jakim on winien być, pięknie i wymownie przedstawiają słowa, które Chrystus Pan wypowiedział do Apostołów: „*Filioli mei*“. Widocznie Apostołowie naprawdę byli „*filioli*“ w stosunku do swego Mistrza i naprawdę Go za swego „*Ojca*“ uważali, bo byli nazywani już nie „*fili*“, ale „*filioli*“.

Jakie to piękne i rozczulające!...

Ten serdeczny stosunek Apostołów do Chrystusa i odwrotnie, jaki to piękny przykład do naśladowania!...

Taki zdrowy stosunek duchowieństwa do swej Władzy Du-

chownej, to dusza wzajemnej wspólnej pracy duszpasterskiej; wzajemne zrozumienie się, to powietrze, którem w duszpasterstwie żyć powinniśmy, — to siła, co nas w ciężkich i trudnych chwilach podtrzymuje i wzmacnia, — to magazyn, z którego czerpać mamy materiał opałowy dla podtrzymania ognia i zapалу w pracy; jedni, jako zwierzcownicy, drudzy, jako podwładni.

Specjalnych środków zaradczych dla zwalczania niewiary i niemoralności nie podaję, gdyż jestem mocno przekonany, że gdy wykonamy sumiennie i z duchem Bożym swoje obowiązki duszpasterskie, będzie to najlepszym środkiem na wszelkie obecne bóle i chorozy parafjan naszych i nasze.

Trzeba chcieć być duszpasterzem, trzeba swych parafjan całem sercem kochać i dla nich pracować, a napewno wpływ i powaga nasza wróca i przyspieszymy zwrot wiernych na drogę wiary i moralności.

X. Edward Szczodrowski.

Żyrardów, dnia 15.VIII. 1928 r.

KRONIKA.

Z pobytu J. Em. Arcypasterza zagranicą. Dnia 18 maja r. b. o godz. 19 m. 10 J. Em. Ks. Kardynał Kaokwski wyjechał w towarzystwie J. E. Biskupa Przeździeckiego i Ks. Kan. d-ra Stanisława Mystkowskiego do Paryża, w celu rewizytowania Episkopatu francuskiego.

Odjeżdżających Ksiąząt Kościoła żegnało na dworcu duchowieństwo Archidiecezji z J. E. Ks. Biskupem Gallem na czele. Obecni byli również na stacji przedstawiciele władz i organizacji społecznych. W imieniu ambasady francuskiej w Warszawie żegnał Arcypasterza radca tejże ambasady p. Tripier.

Dni 19 maja r. b. J. Em. Ks. Kardynał i J. E. Ks. Biskup Przeździecki przybyli do Paryża. Na dworcu polskich Ksiąząt Kościoła powitali: Ks. Kardynał Dubois i Księża Biskupi: de Guebriant, Baudrillart, Chaptal, p. Ambasador Chłapowski, ks. Szymbor, ks. Czartoryski, przewodniczący Centrum katolickiego Delcourt, Heillot, prof. Kutrzeba, Franciszek Pułaski, oraz przedstawiciel p. Ministra Brianda, wyznaczony specjalnie dla spraw religijnych.

Przy wejściu do pokoiów gościnnych Ks. Kardynał Dubois wygłosił krótkie przemówienie, które zakończył okrzykiem w języku polskim: Niech żyje Polska, na co Ks. Kardynał Kakowski odpowiedział w języku francuskim: Niech żyje Francja!

Powitanie na dworcu odznaczało się wielką serdecznością, czem Ks. Kardynał był bardzo wzruszony.

Z dworca Ks. Kardynał Kakowski w towarzystwie Ks. Biskupa Przeździeckiego i Kan. Mystkowskiego udał się do Ambasady polskiej, w celu złożenia tam wizyty, poczem złożył wizytę p. Prezydentowi Republiki, Kardynałowi Dubois, p. Prezesowi Rady Ministrów Poincarému, pp. Ministrom Briandowi, Marinowi, Herriotowi oraz Jen. zgrom. XX. Misjonarzy, w gmachu którego zamieszkał.

Wieczorem podejmował Dostojników Kościoła Polskiego Ambasador Polski w Paryżu p. Chłapowski.

Na obiedzie, wydanym przez Ambasadę Polską na cześć J. Em. Ks. Kardynała, obecni byli: Nuncjusz Maglone, Ks. Biskup Przeździecki, ks. kan. Mystkowski, rektor Misji Katolickiej Polskiej we Francji ks. Szymbor. Duchowieństwo francuskie reprezentowali: Ks. Kardynał Dubois, Księża Biskupi: Collet z Lille, Julian z Arrasu, Baudrillart rektor Instytutu Katolickiego i Chaptal, Biskupi kolonji cudzoziemskiej we Francji. Prócz tego w obiedzie wzięli udział: Marszałek Foch, generałowie: Weygand i Gourard, wyżsi urzędnicy francuskiego Min. Spraw Zagranicznych pp.: Blanchet i Canet, sekretarz jeneralny Kolei Północnych Girard, członek Akademji Widor, ambasadorowie: Noulens i de Panafieu, prezesowie centrum katolickiego pp.: Delcour, Hayllot i Zamański oraz szereg innych osobistości. Po obiedzie odbył się raut, na którym obecnych było 1000 osób, m. in. przedstawiciele świata dyplomatycznego.

*

*

*

W niedzielę, dnia 20-go maja rano, J. Em. Ks. Kardynał Kakowski był obecny na nabożeństwie odprawionem przez Ks. Kardynała Dubois w Bazylice Sacré Coeur.

Nabożeństwo zorganizowane zostało przez Związek Katolicki Subjektów Handlowych, którego delegacje ze sztafarami powitły Kardynała Kakowskiego u progu Bazyliki.

Kardynałowi Kakowskiemu towarzyszyli: Ks. Kardynał Dubois, Ks. Biskup Przeździecki, ks. kan. Mystkowski i ks. Szymbor.

Po sumie, w czasie której pienia religijne wykonał chór katedry z Malines, kazanie wygłosił ks. kanonik Gerier, który we wzniosłych słowach powitał w esobie Ks. Kardynała Kakowskiego, Arcypasterza stolicy sprzymierzonej z Francją Polski.

Następnie wygłosił w języku francuskim kazanie Ks. Kardynał Kakowski, podkreślając więzy, łączące Polskę z Francją we wspólnej wierze katolickiej¹⁾.

Na zakończenie Ks. Kardynał Kakowski udzielił zebranyom uroczystego błogosławieństwa.

Po nabożeństwie odbyło się na cześć Ks. Kardynała Kakowskiego śniadanie u Ks. Kardynała Dubois, na którym również obec-

¹⁾ Kazanie to wydrukowane jest w Nr. 6 „Wiadomości” za r. b.

ny był Episkopat francuski. Przy tej sposobności Ks. Kardynał Kakowski wygłosił przemowę ²⁾ do Episkopatu francuskiego.

Następnie udał się Jego Eminencja na uroczyste nieszpory do polskiego kościoła przy ul. St. Honoré, gdzie wygłosił kazanie ³⁾ do bardzo licznie zgromadzonych rzesz wiernych emigrantów.

W *Bibliotece Polskiej w Paryżu*. J. Em. Ks. Kardynał Kakowski w czasie swego pobytu w Paryżu udał się dnia 20-go maja wprost z kościoła polskiego, z „ciżby serc polskich“ do „ciżby ksiąg polskich“, zgromadzonych w Bibliotece polskiej od niepamiętnych czasów.

Gmach ten przy ulicy Quai d'Orleans był dawniej pałacem Zamoyskich. Tu przebywali wybitni emigranci polscy: Mickiewicz, Niemcewicz, Czartoryski i znakomici przyjaciele polscy: Montalembert, Gratry, Perraud; tu zbierano pamiątki po Mickiewiczu. Dotychczasowa Biblioteka polska i Muzeum Mickiewicza zostały przejęte przez Rząd Polski i oddane Akademii Umiejętności, która je obecnie przekształca na Polski Instytut Naukowy, mający być pośrednikiem między naukowym światem polskim a francuskim.

Z racji tego nowego charakteru instytucji odbyło się poświęcenie go przez J. Em. Ks. Kardynała Kakowskiego.

Jak wielką wagę przywiązywała Akademia Umiejętności do pierwszego, uroczystego aktu w nowej instytucji wynika z tego, że przybyli nań pp. Rozwadowski, jej prezes i sekretarz prof. Kutrzeba. Wśród obecnych zauważono p. Ambasadora Chłapowskiego z małżonką, p. Konsula Jeneralnego Poznańskiego, p. Radcę Arciszewskiego, p. sekretarza Mcścickiego, p. Frankowskiego, Konsulów pp.: Samborskiego i Borkowskiego, kustosa Biblioteki p. Koczrowskiego, kustosa Muzeum p. Monkiewiczównę, p. Marię Mickiewiczową, p. L. Lewińską, p. Halperta, p. Kleczkowskiego, p. Dąbrowską, p. sekretarza ambasady Staszewskiego, p. hr. Marię Zamoyską, księcia Adama Czartoryskiego, p. bar. Taube, p. architekta Jurgielewicz, prof. Zaleskiego, prof. Falkiewskiego. Jako gospodarz, marszałek i dyrektor Instytutu, p. Fr. Pułaski przewitał Jego Eminencję, który przybył z Ks. Biskupem Przeździeckim i ks. kan. Mystkowskim, oraz gości obecnych, podnosząc nowy charakter instytucji i odczytał telegramy gratulacyjne. Prezes Akademii Umiejętności złożył hold Jego Eminencji i Kościołowi, zaznaczając, jak ręka w rękę zawsze szła wiedza z Wiarą i zawsze tak iść pragnie.

Ks. Kardynał dokonał poświęcenia Instytutu przy ołtarzyku z obrazem Matki Boskiej Ostrobramskiej, cennym zabytku z dawnej emigracji, przechowywanym obecnie w Polskiej Misji Katolickiej, resztę zaś gmachu poświęcał ks. rektor Szymbor. W imieniu Jego Eminencji przemawiał Ks. Biskup Przeździecki.

²⁾ Patrz „Wiadomości Archidiecezjalne“, str. 226.

³⁾ Patrz „Wiadomości Archidiecezjalne“ str. 224.

Na pamiątkę wielkiej dla Instytutu chwili spisano akt z podpisami wszystkich uczestników, oraz dokonano zdjęcia fotograficznego. Jego Eminencja pozostawał jeszcze w Instytucie przez czas dłuższy, interesując się żywo zwłaszcza rękopisami Mickiewicza, odkrytymi przez p. Minkiewiczównę. Ze swej strony przyrzekł Jego Eminencja oddać do Instytutu autograf listu publicznego Sienkiewicza, wystosowanego do cesarza Wilhelma II, a Ks. Biskup Przeździecki ofiarował dla Instytutu autograf Piusa XI, zawierający jego autobiografię, spisaną w czasie pobytu w Polsce."

* * *

Dnia 21 maja r. b. P. Prezydent Republiki Doumergue wydał śniadanie na cześć Ks. Kardynała Kakowskiego. Na śniadaniu obecny był Nuncjusz Papieski, p. Ambasador Chłapowski oraz szereg wybitnych osobistości polskich.

Zjazd księży polskich w Paryżu. Dnia 22-go maja w Polskiej Misji Katolickiej w Paryżu zebrało się na narady wspólne liczne grono księży polskich, pracujących we Francji.

Zebranie otworzył Ks. Kardynał Kakowski modlitwą do Du cha św. wspólnie odprawioną w polskim kościele C. Assomption.

Po przedstawieniu obecnych księży J. Em. Ks. Kardynałowi Kakowskiemu i J. E. Ks. Biskupowi Przeździeckiemu zabrał głos ks. Rektor Szymbor, witając Dostojnych gości, poczem wyłożył pokrótce tematy obrad: sprawę programu nauki religji, sprawę stanowiska duchowieństwa wobec bliskiego zjazdu wychodźstwa, który ma wyłonić organizację obejmującą całość emigracji i sprawę książeczki rodzinnej, stanowiącą zbiór dokumentów niezbędnych dla każdego wychodźcy. Na zakończenie prosił ks. Rektor obecnych ks. Biskupów o błogosławieństwo dla obrad i prac księży polskich we Francji.

Po udzieleniu błogosławieństwa J. Em. Ks. Kardynał wygłosił dłuższe przemówienie o stosunku księży polskich do Biskupów polskich, do Biskupów francuskich, do księży francuskich i do Polskiej Misji Katolickiej, wzywając do pielęgnowania wucha apostołskiego.

Po J. Em. zabrał głos J. E. Ks. Biskup Przeździecki. Zachęcał on kapłanów polskich do oparcia się na zasadach prawa kanonicznego. Wzywał do przestrzegania przepisów liturgicznych podanych w nowym rytuale, opracowanym przez Episkopat Polski i podkreślił potrzebę systematycznego nauczania podstawowych zasad wiary nie tylko dla młodzieży lecz i dorosłych. Wreszcie Ks. Biskup wzywał księży do zbliżenia się do ludu: Kapłan ma stać się wszystkim dla wszystkich.

Po przemowie J. Ekscelencja rozdał uczestnikom zjazdu artystycznie wykonane medale pamiątkowe z wyobrażeniem Matki Boskiej Kodeńskiej.

Nastąpiły obrady nad wyżej przytoczonymi tematami.

Zjazd zakończono wspólnem przyjęciem w lokalu Misji Pol-

skiej i zdjęciem fotograficznym wszystkich uczestników zjazdu i Dostojnych Gości.

*

*

*

We wtorek, dnia 22-go maja, o godz. 5-ej wiecz. J. Em. Ks. Kardynał Kakowski był uroczyście witany w Instytucie Les Amitiés Catholiques Françaises, gdzie przemówienie powitalne wygłosił J. E. Ks. Biskup Baudrillat, a wykład na temat „Stosunki kościelne między Polską a Francją w wieku 17-ym“ wygłosił p. Ménabréa, poczem Ks. Kardynał Kakowski przemówi w języku francuskim.

*

*

*

Na cześć bawiącego w Paryżu Ks. Kardynała Kakowskiego odbyła się również i w Instytucie Katolickim pod przewodnictwem p. Ambasadora Noulensa uroczysta Akademia, na której byli obecni: p. Ambasador Chłapowski z małżonką, Arcybiskup Paryża Kardynał Dubois, Biskupi: Baudrillart i Chaptal. Ambasador p. de Panafieu, jenerałowie: Archinard, Le Rond, Niessel, Henrys oraz liczni przedstawiciele świata politycznego i kół dyplomatycznych.

P. Ménabréa, sekretarz jeneralny Stowarzyszenia Franco-Polcgne, wygłosił odczyt o wspólnych cechach duchowych Francji i Polski.

Ks. Kardynał Kakowski, w przemówieniu, w którym dziękował obecnym za zgotowane mu przyjęcie w Paryżu, podkreślił pierwszorzędną rolę Francji w odbudowie Państwa Polskiego.

Wieczorem w Centre Catholique odbyło się uroczyste przyjęcie na cześć Kardynała Kakowskiego, w obecności Kardynała Dubois, licznie zebranego duchowieństwa i elity świata katolickiego. Obecny był także Marszałek Foch. Ambasadę Polską reprezentował pierwszy sekretarz p. Frankowski. Prezes Zamański w gorących słowach powitał Kardynała Kakowskiego, jako reprezentanta licznych rzesz Polaków-katolików, zaznaczając, że Francja pragnie ręką w rękę współpracować z Polską nad utrwaleniem pokoju ogólnego i szczęścia ludzkości.

J. Em. Ks. Kardynał Kakowski o Francji i o Polsce. J. Em. Ks. Kardynał Kakowski w rozmowie ze współpracownikiem Echa de Paris, p. Charles Pichon'em oświadczył m. in.:

— Jesteśmy szczerze oddani Francji, z którą nas łączy religja i łacińska cywilizacja. Francja dopomogła nam do odzyskania naszej wolności, a potem do odparcia nawały bolszewickiej. O tem odbrze pmiętamy. Gdyby krajom naszym zagrażało wspólne niebezpieczeństwo możecie liczyć na naszą pomoc i czulibyśmy się szczególnie, gdybyśmy znowu stanęli u Waszego boku.

Polska liczy obecnie 30 milionów mieszkańców, a za lat kilka wzrośnie ludność tej żyznej ziemi do 50 milionów. Przedstawia więc młodą ale już potężną siłę, która wspomże pokojową Francję w jej wysiłkach nad utrzymaniem sprawiedliwości i poszanowania traktatów.

Na pytanie, czy Polska nie obawia się bolszewizmu, J. Em. Ks. Kardynał odpowiedział:

— Bezwarunkowo nie. Naród nasz oglądał zbliżka Rosjan. W roku 1920 kraj nasz, który został ówczas zrabowany, spalony i spustoszony, nie żywi żadnych sympatji dla doktryn moskiewskich. Doktryny te znajdują posłuch tylko u mniejszości narodowościowych.

Jeśli już mowa o mniejszościach narodowościowych to chciałbym zapewnić pana, że w tak niesłusznie zwanym Korytarzu Gdańskim mniejszości narodowościowe stanowią zaledwie 11 proc. Ten rzekomy korytarz jest ziemią nawskroś polską i katolicką, do której tak samo jesteśmy przywiązani, jak Wy do Alzacji i Lotaryngji.

J. Em. Ks. Kardynał Kakowski w Paryżu u jenerała Weyganda. W czasie kilkodniowego pobytu swego w stolicy Francji, J. Em. Ks. Kardynał Kakowski złożył wizytę jenerałowi Weygand, zasłużonemu szefowi sztabu marszałka Focha w czasie wojny światowej i niemniej chlubnie zapisanemu w dziejach obrony Warszawy przed nawałą bolszewicką w 1920 r.

W skromnem mieszkaniu niemniej skromnego wodza na Avenue de Saxe, wywiązała się serdeczna rozmowa, która, oczywiście, dotyczyła przede wszystkim niezapomnianych dni sierpnia 1920 r. Jenerał z chlubą, ale i z właściwą mu prostotą pokazywał Dostojnemu Gościowi pamiątki, które wywiózł z Polski i które, jak mówi, przechowuje z największym pietyzmem. Pamiątki te to ryngraf z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej, polska karabela z 17-go wieku i dyplom honorowego obywatelstwa Warszawy, starannie oprawiony i powieszony na ścianie.

U. Ks. Arcybiskupa Baudrillart'a. Złożywszy wizytę słynnemu rektorowi Instytutu Katolickiego w Paryżu, członkowi Akademji Francuskiej, Ks. Arcybiskupowi Baudrillart, J. Em. K. Kardynał Kakowski dał wyraz wdzięczności, jaką żywią Episkopat Polski i cała Polska dla Dostojnego Biskupa Francji za jego szczerą i gorącą przyjaźń dla naszego kraju. Rozmowa z wielce zasłużonym pracownikiem na polu nauki nie mogła nie dotknąć sprawy uniwersytetów katolickich obu krajów. Uczelnia katolicka w Paryżu liczy 1400 słuchaczy, a więc o sto procent więcej, niż Uniwersytet Lubelski i ma wydział medyczny, którego Lublin nie posiada. Oprócz Instytutu paryskiego, ma jeszcze Francja 4 inne Uniwersytety katolickie, podczas gdy Polska tylko jeden. Ale za to przy państwowych Uniwersytetach polskich w Warszawie, Krakowie, Lwowie

i Wilnie istnieją wydziały teologiczne, których wyższe uczelnie francuskie nie mają.

Uprzejmi gospodarze francuscy z podziwem przyjęli wiadomość o darowaniu przez hr. Petulicką 12 tys. ha na rzecz Uniwersytetu Lubelskiego.

Przedstawiając wicerektora Instytutu, Mgr. Baudrillart dopytywał się o Rektorów Lubelskich, Ks. Biskupa Sokołowskiego, O. Jacka Woronieckiego i ks. prałata Kruszyńskiego, których nazwiska dobrze mu były znane. Z uznaniem też wyrażał się o postępach teologów polskich, studjujących w Paryżu.

*
*
*

Dnia 24 maja J. Em. Arcypaster był na śniadaniu u Nuncjusza Papieskiego Msgr. Maglone, poczem zwiedził redakcję największego dziennika katolickiego „La Croix“, bijącego razem z oddziałami prowincjonalnemi 3 i pół miliona egzemplarzy. W redakcji dziennika zgotowano Ks. Kardynałowi owacyjne przyjęcie.

*
*
*

Wyjazd do Londynu. Wieczorem dnia tegoż Ks. Kardynał Kakowski wraz z Ks. Biskupem Przeździeckim i ks. kanonikiem Mystkowskim wyjechał do Londynu, odprowadzony do Calais przez ks. Szybora, rektora Polskiej Misji Katolickiej we Francji.

Na pożegnanie Ks. Kardynała na dworzec przybyli p. Ambasador Chłapowski z małżonką, sekretarz Ambasady p. Mościcki, przedstawiciel p. Ministra Brianda radca Canet, Ks. Kardynał Dubois, Ks. Biskup Chaptal i liczni przedstawiciele duchowieństwa oraz kolonii polskiej.

J. Em. Arcypasterz w Londynie. W dniu 24 maja, o godz. 4 po poł., J. Em. Kardynał Kakowski i J. E. Ks. Biskup Przeździecki, w towarzystwie ks. Stan. Mystkowskiego opuścili granice gościnnej Francji i okrętem z portu Calais wyruszyli do Anglii.

Pogoda słoneczna. Powierzchnia morza spokojna, równa, błyszcząca, jak tafla lustra. Okręt odbija od brzegów Francji. Biskupi Polscy na górnym pokładzie z lubością wchłaniają w płuca świeże, morskie powietrze i obserwują majaczące na widnokręgu sylwetki statków i rybackich łodzi.

Po niespełna godzinie podróży, która była miłym odpoczynkiem po gorączkowych wizytach w Paryżu, zarysowały się w dali wyniosłe brzegi dumnego i światokładnego Albionu. Ryk syren i gorączkowy ruch na pokładzie oznajmia kres... morskiej podróży.

Dower... Uczucie żalu i pretensji do załogi statku, że tak pośpiesznie przybija do portu. Chciałoby się nieco dłużej szybować po falach morskich, zdala od hałasu i gorączki życia ośrodków wielkomiejskich.

Ale marynarz angielski nie lubi bawić się w sentymenty; rzuca liny na brzeg i każe wysiadać. Statek przystaje tuż przy dworcu kolejowym.

Na dworcu witają Biskupów Polskich sekretarz Kardynała Bourne'a, Prymasa Anglii, ks. prałat Coote, przedstawiciele duchowieństwa katolickiego z Dover i Folkeston, delegat Legacji Polskiej w Londynie, p. Biega, oraz ks. Cichos, kapelan londyńskiej emigracji polskiej i rektor kościoła polskiego w Londynie.

Policja angielska pozdrawia Dostojników Kościoła i toruje im drogę do wagonów. Pociąg-Lux rusza z błyskawiczną szybkością 120 kilometrów na godzinę zmierza do Londynu. Wokoło ogrody, tonące w zieleni i kwieciu i łąki, pełne pasących się owiec... Hrabstwo Kent. Przecudne widoki... W wagonie dla Gości of Poland ożywiona rozmowa o wrażeniach z pobytu w Paryżu i wymiana zdań na temat programu uroczystości kościelnych w Londynie i ruchu katolickiego w Anglii.

Godzina 7 i pół, pociąg, sapiąc ze zmęczenia i nadmiernego pośpiechu, zatrzymuje się w dzielnicy Westminster na dworcu Victoria.

Biskupów Polskich wita Ks. Prymas Anglii, Kardynał Bourne, członkowie Kapituły Westminsterkiej, przedstawiciele Poselstwa Polskiego, z p. Ministrem Skirmuntem na czele, oraz liczny zastęp delegatów organizacji katolickich londyńskich.

Arcypasterz Londynu własnym samochodem przewozi Dostojników Kościoła w Polsce do swego pięknego i obszernego pałacu, znajdującego się tuż przy katedrze w Westminster. Na balkonie pałacu, przy głównym wejściu, powiewa flaga o polskich barwach narodowych.

Po krótkim odpoczynku, skromne przyjęcie w szczupłym gronie domowników Kardynała Bourne'a.

W dniu następnym, 25-go maja, Biskupi Polscy, po Mszy św., odprowadzonej w domowej kaplicy Prymasa Anglii, zwiedzają apartamenty pałacu arcybiskupiego i katedrę.

Pałac arcybiskupi, oprócz apartamentów Kardynała Bourne'a, mieści: lokale Kurji, Bibliotekę Diecezjalną, liczącą kilkadziesiąt tysięcy tomów, oraz olbrzymich rozmiarów salę zebrań i posiedzeń organizacji katolickich. Obok pałacu znajdują się dwa duże gmachy: szkoła parafjalna i dom dla kilkunastu księży diecezjalnych.

Potężne mury Katedry i wyniosła wieżycza, stanowią wraz z zabudowaniami parafjalnymi zamknięty w sobie i zwarty czworobok.

Katedra Westminsterka w stylu bizantyńsko-romańskim, wzniesiona według wzorów świątyni św. Zofii w Konstantynopolu i św. Marka w Wenecji, rozmiarami swemi zajmuje jedno z naczelných miejsc wpośród największych kościołów całego świata. Nawa środkowa liczy 20 metrów szerokości. Dwanaście kaplic bocznych

wyłożono przednimi marmurami, sprowadzonymi z Włoch i z Grecji. Ściany Katedry i kaplic, ozdobione są cennymi mozaikami, kapitele zaś 16 kolumn marmurowych — bronzem. Za wielkim ołtarzem mieszczą się chóry, a poniżej grobowce Wielkich Pasterzy w Anglii, którzy zapoczątkowali obecny złoty okres katolicyzmu na ziemiach angielskich: Wistman'a, Manning'a i Vaughan'a. W podziemiach świątyni pod absydą mieszczą się potężne aparaty do centralnego ogrzewania całego kościoła za pomocą ropy naftowej.

Wielkie uznanie i podziw wyrażali Biskupi Polscy dla ofiarności katolików angielskich, którzy w ciągu kilkunastu lat z własnych ofiar wzniesli taką monumentalną świątynię wraz z zabudowaniami dla kleru i dla Arcybiskupa w Westminster. Wiele osób z kół kupieckich składają na ręce Kardynała Bourne'a po kilkanaście tysięcy funtów szterlingów na wykończenie robót wewnątrz świątyni.

Godny uwagi szczegół uderza przy wejściu do katedry i do innych świątyń parafjalnych w Londynie. Oto w przedsionku znajdują się otwarte szafy z książkami i broszurami treści religijnej i apologetycznej; obok skarbonka z napisem, ile za książkę należy zapłacić. Wzór godny naśladowania w naszych kościołach.

Po zwiedzeniu katedry Biskupi Polscy złożyli wizytę p. Ministrowi Skirmuntowi w pięknym pałacu Poselstwa Polskiego, nabytego niedawno przez Rząd Polski na własność Skarbu Państwa.

Po obiedzie tegoż dnia, Ks. Ks. Biskupi w towarzystwie sekretarza Kardynała Bourne'a zwiedzali kościoły katolickie i kaplice zgromadzeń zakonnych w Londynie. Wieczorem, o godz. 9, byli obecni na przyjęciu i na raucie w apartamentach Poselstwa Polskiego, gdzie oprócz licznych przedstawicieli Poselstwa i kolonji polskiej w Londynie, byli obecni: Ks. Kardynał Bourne, członkowie Kapituły Westminsterkiej, oraz wybitni przedstawiciele katolików angielskich, jak: lord Fitzland, Belloc, sławny pisarz i historyk, Carten de Wiart i wielu innych.

W sobotę, dnia 26 maja rano, J. Em. Ks. Kardynał Kakowski był obecny na nabożeństwie w kościele OO. Oratorjanów. Po południu zaś odprawił nieszpory w Katedrze Westminsterkiej. Następnie przyjmował w Poselstwie panie z kolonji polskiej. Wieczorem był obecny na obiedzie i przyjęciu, wydanem przez Kardynała Bourne'a w Pałacu Arcybiskupim. Na przyjęciu tem obecni byli Ks. Ks. Biskupi: Przeździecki, Butt, Loodow, Marlbourgh, Fitzalan, Poseł Rzeczypospolitej, p. Skirmunt, znakomity pisarz Chesterton i szereg wybitnych osobistości.

J. Em. Arcypasterz w Rosland. W dniu 28 maja, o godz. 12 i pół J. Em. Ks. Kardynał Kakowski i Ks. Biskup Przeździecki w towarzystwie J. Em. Ks. Kardynała Bourne'a, Prymasa Anglii, udali się samochodem do odległego o 150 kilometrów od Londynu

miasteczka nadmorskiego Walmer, by odwiedzić tam klasztor SS. Wizytek, zwany Rosland.

Po drodze Księża Biskupi zwiedzili starożytne katedry w Rochester i w Canterbury, wzniesione w XIII w. w przepięknym stylu gotyckim, z domieszką stylu t. zw. normadzkiego o łukach cwałnych. Katedry te posiadają niezwykle rzadkie okazy witraży z XIV wieku oraz kilka akwareli z XIII w. W katedrze Canterburyjskiej zachował się ołtarz, na którego stopniach poniósł śmierć męczeńską św. Augustyn, Apostoł Anglii. Obok tego ołtarza znajduje się grobowiec Kardynała Pole, ostatniego Prymasa Anglii (zm. 1536 r.) przed zerwaniem Henryka VIII z Kościołem Katolickim.

Obie świątynie znajdują się dotychczas w ręku Kościoła anglikańskiego, który nie zbyt gorliwie zabiega o utrzymanie w całości pierwotnego charakteru cennych zabytków kościelnych z okresu przedreformacyjnego.

Jak w starożytnej katedrze Westminster Abbey w Londynie, również i w katedrach w Rochester i w Canterbury wzniesiono w ostatnich czasach cały szereg miernej wartości artystycznej pomników... ku czci superintendentów protestanckich, usuwając natomiast z tych świątyń to wszystko, co raziło oko wyznawców Lutra, jak cenne rzeźby, mozaiki i obrazy Świętych Pańskich oraz ołtarze.

W czasie zwiedzania katedry z Canterbury przez Biskupów Polskich liczne tłumy wypełniły wnętrze tej świątyni. Na pytanie:

— Czy to są rzesze pielgrzymów lub turystów? — miejscowy pastor odpowiada:

— Bynajmniej — to nie pielgrzymi, lecz nasi parafjanie, dla których urządzam w katedrze spektakle teatralne na tematy biblijne.

Dostojników Kościoła katolickiego oprowadzał po świątyni w Canterbury i dawał wyjaśnienia „biskup“ anglikański z Dover, pod którego nadzorem znajduje się katedra Canteburyjska.

Z Cantebury Biskupi nasi udali się do Wolmer, gdzie podejmowani byli z niezwykłą serdecznością w klasztorze Rosland przez Siostry Wizytki i przez wychowanki zakładu, pozostającego pod opieką Sióstr. Jedna z wychowanek wygłosiła w języku francuskim podniosłą przemowę ku czci Pasterzy Polskich.

Klasztor i zakład wychowawczy w Rosland zawdzięczają swój byt polskim Wizytkom, które po zamknięciu przez rząd rosyjski klasztoru w Polsce udały się najpierw do Niemiec, a gdy i stamtąd usunięto je w czasie Kulturkampf'u, przybyły do Anglii i nad przesmykiem Pas de Calais w Walmer założyły nową siedzibę wraz z szkołą dla dziewcząt. Założycielkami klasztoru Rosland były Siostry Marja Łukasiewicz († 1925) i Łojewska. Kapłanem i spowiednikiem w klasztorze był w ciągu 40 lat serdeczny przyjaciel Kardynała Czackiego, równie wygnaniec z ziemi ojczystej z pod zaboru pruskiego, ks. Władysław Daniewski. Kardynał Czacki opo-

wiadał na krótko przed swą śmiercią Kardynałowi Bourne'owi, że chciał swoim następcą na stolicy gnieźnieńskiej mianować ks. Dąniewskiego, lecz rząd pruski nie zgodził się na tę kandydaturę.

Zwłoki założycielek klasztoru w Rosland i długoletniego spowiednika Sióstr spoczywają w ogrodzie klasztornym.

Obecnie w tym klasztorze znajduje się kilka sióstr i kilkanaście nowicjuszek Polek. Przełożona zaś klasztoru Matka Spencer w roku ubiegłym udała się do klasztoru SS. Wizytek w Warszawie, w celu nawiązania ściślejszej łączności między zgromadzeniami zakonnymi Polski i innych krajów.

Podcięty ręką zaborców pień życia zakonnego na ziemiach polskich — wypuścił pędy i zakwitł na ziemiach obcych, niosąc innym narodom zapal religijny i moc ducha apostolskiego.

Przepięknie wygląda gmach klasztorny w Rosland tuż nad wybrzeżem morza, jakby wyrwał się swemi lekkimi linjami gotyku hen za morza, ku ziemi polskiej. Do tej kochanej ziemi tęskniły serca Sióstr zakonnych-wygnanek. Niedoczekwały się słońca wolności, spoczywają w ciszy ogrodu klasztornego w Rosland, ale ich zastępczynie mogą dziś wielbić Pana Zastępów, że wejrzał łaskawie na cierpienia, łzy i zasługi wielkich duchów-tułaczy, i wolność nam przywrócił.

Biskupi Polscy do łez byli wzruszeni opowieściami Sióstr o dziejach ich klasztoru. Wygłosili podniosłe przemowy do Służebnic Bożych, wzywając je, by się w Chrystusa Jezusa przyodziały i by Mistrz Boski lepiej się w ich sercach czuł, niż w tabernakulum ze złota i z djamentów, by się modliły za swą Macierz Polską.

Nazajutrz, dnia 29-go maja, o godz. 9 rano, żegnani przez gościnnego Arcypasterza i Prymasa Anglii Biskupi Polscy wyruszyli z portu Dover do Rzymu, ad limina Apostolorum.

* *

Z powodu pobytu J. Em. Ks. Kardynała Kakowskiego oraz J. E. Ks. Biskupa Przeździeckiego w Anglii prasa tamtejsza poświęciła tej wizycie szereg artykułów i wzmianek.

Morning Post, The Times i The Daily Telegraph z 26-go maja r. b. donoszą, że Poseł Polski w Londynie, p. K. Skirmunt, wydał obiad na cześć J. Eminencji Ks. Kardynała Kakowskiego, bawiącego z wizytą u Kardynała Bourne'a, Arcybiskupa Westminsteru, na którym, prócz obu Kardynałów, obecni byli J. E. Ks. Ks. Biskupi Przeździecki i Butt, Mgr. Carton de Wiart, hr. Ahlenfeld (Poseł króla duńskiego w Londynie, a poprzednio w Warszawie), lord Fitz-Alan, sir William Max Müller, ks. Cichos rektor Polskiej Misji Katolickiej w Londynie, oraz członkowie Poselstwa Polskiego z hr. St. Łosiem na czele.

Northingham Evening Post z tegoż dnia, donosząc o przybyciu do Londynu dostojnych gości, pisze, iż Polacy są specjalnie

przywiązani do Kościoła rzymskiego, który był ich jedyną obroną przed wynarodowieniem, oraz ostoją polskiej kultury i nauki w czasie długich lat niewoli, zwłaszcza w zaborze rosyjskim. Właśnie cierpienia spowodowały, iż Polacy są nadzwyczaj tolerancyjni, dzięki czemu protestanci w Polsce cieszą się z całkowitej religijnej, politycznej i kulturalnej wolności. W dalszych swych wywodach gazeta tłumaczy przyczynę rozebrania soboru na placu Saskim, nazywając go Trafalgar Square of Varsov.

Podobny artykuł umieściła Bolton Evening News.

Sussex Daily News z dnia 28-go maja zamieściła artykuł p. t.: Dwie wizyty, w którym czytamy, że Londyn był zaszczycony prawie równocześnie dwiema znakomitemi wizytami, a mianowicie: Marszałka Fecha, który przybył do Londynu na zjazd brytyjskiego Legjonu, oraz J. Em. Ks. Kardynała Kakowskiego. Gazeta przedstawia Kardynała Kakowskiego jako wybitnego męża nauki oraz rzadko spotykanej energii, porównując Kardynała do postaci zmarłego Kardynała Mercier.

Katolickie pismo The Uniwers oprócz dokładnego opisu pobytu Ks. Kardynała podaje wywiad z nim swego współpracownika, zaopatrując go następującymi uwagami:

— „Polski Kardynał Mercier“ mówił nadzwyczaj optymistycznie o przyszłości swej ojczyzny, zwłaszcza z punktu widzenia religijnego i ekonomicznego. Spogląda on z nadzieją w przyszłość, gdy Kościół Katolicki w Polsce, wyleczony z ran, zadanych mu przez zaborców, będzie się cieszył takim spokojem, jakim się cieszy w Anglii. J. Em. nie wierzy przepowiedniom, by mógł wkrótce runąć w Rosji system bolszewicki, który jeszcze długo będzie ciążył nad światem.

Ks. Kardynał dał wyraz w wywiadzie swego zachwyty dla energii i siły Kościoła katolickiego w Anglii, oraz przedstawił pokojenny stan Polski, zwłaszcza pod względem religijnym i wyraził swą nadzieję, że wszelkie trudności, jakie stoją przed Polską, z biegiem czasu zostaną usunięte.

Irisch Independent umieścił tegoż dnia wielki artykuł p. t.: Polska i Francja, w którym przedstawia przyjazny stosunek tych krajów, oraz opis pobytu Ks. Kardynała w Paryżu. Wreszcie należy zaznaczyć, że pisma The Catholic Herald, The Uniwers i The Catholic Times umieściły życiorysy J. Em. Kardynała Kakowskiego i J. E. Biskupa Przeździeckiego.

*
*
*

Dnia 31 maja r. b. J. Em. Arcypasterz przybył do Rzymu. Dnia 2 czerwca był na audjencji u Ojca Św. Piusa XI. Dnia 3 czerwca udał się Ks. Kardynał z Rzymu do Albano, gdzie odwiedził klasztor SS. Nazaretanek i willę Księży Zmartwychwstańców, w której spędzają wakacje alumni kolegum polskiego w Rzymie.

Dnia 6 czerwca J. Em. Ks. Kardynał i J. E. Ks. Biskup Przeździecki opuścili Rzym i udali się do Monte Catini, celem przeprowadzenia tam kuracji.

Po krótkim pobycie w Viareggio i we Szwajcarii powrócił Najdostojniejszy Arcypasterz dnia 19 lipca o godz. 7 m. 58 rano do Warszawy.

Na powitanie powracającego Arcypasterza zgromadzili się na dworcu: Nuncjusz Apostolski Msgr. Marmaggi wraz z audytorem Nuncjatury ks. Chiarlo i sekretarzem ks. Colli, Ks. Biskup Gall, członkowie Kapituły, księża profesorowie Uniwersytetu Warszawskiego, Księża prowincjali OO. Jezuitów, Kapucynów i Pallotynów, przedstawiciele władz rządowych i miejskich.

J. Em. Ks. Kardynał, wysiadłszy z wagonu, przeszedł do salonu recepcyjnego dworca, gdzie czas dłuższy rozmawiał z osobami go witającymi, poczem odjechał do swego pałacu.

Echa pobytu J. Em. Ks. Kardynała Kakowskiego we Francji. Przyjęcie J. Em. Ks. Kardynała Kakowskiego we Francji nosiło nie tylko charakter wielkiej serdeczności, ale i ogromnego uznania tak ze strony Rządu jak i społeczeństwa francuskiego za pracę Jego Eminencji zwłaszcza z tego czasu, gdy stał na czele Rady Regencyjnej w Polsce. W Polsce nie wszyscy jeszcze należycie oceniają ten tak brzemienny w epokowe wypadki okres czasu i nie zdają sobie należycie sprawy z doniosłego, odpowiedzialnego, a nadzwyczajnego trudnego urzędu regenta;—stąd też praca Jego Eminencji dla Polski w tym właśnie okresie była u nas niejednokrotnie fałszywie komentowana. Francja, śledząca bacznie ówczesny stan rzeczy, zgotowała Jego Eminencji naprawdę królewskie przyjęcie, a Prezydent Francji wydając obiad na cześć Dostojnika Kościoła i Polski zaznaczył dobitnie zasługi Eminencji przy tworzeniu państwowości polskiej.

Wyrazem hołdu dla Ks. Kardynała Kakowskiego i miłą pamiątką pobytu we Francji są dwa medale, specjalnie wybite na cześć Eminencji, z których jeden jest darem związku francusko-polskiego, a drugi darem katolickiego uniwersytetu w Paryżu t. zw. „Institute Catholique“. Pierwszy ma z jednej strony orla polskiego i napis Polonia, a z drugiej emblemat francuski. Medal zaś uniwersytetu paryskiego nosi napis: Card. Kakowski primas regni Poloniae. Obydwa noszą datę dnia 22 maja 1928 roku, w którym to dniu odbyły się na cześć Jego Eminencji uroczyste akademje i wręczenie medali.

Zaznaczyć należy, że od czasu rozdziału Kościoła od Państwa, po raz pierwszy zdarzyło się, że Prezydent Francji wydał przyjęcie na cześć duchownego katolickiego, w którym oprócz gości z Polski, brali udział i dostojnicy kościoła francuscy. To też faktowi temu przypisywano we Francji doniosłe kościelno - polityczne znaczenie.

J. Em. Ks. Kardynał Kakowski do Ks. Szymbora. J. Em. Ks. Kardynał Kakowski przesłał ks. Rektorowi Szymborowi w Paryżu z okazji jego 25-letniego jubileuszu kapłańskiego następujący list gratulacyjny:

— Z okazji jubileuszu 25-lecia kapłaństwa, ślę z Warszawy, dokąd wczoraj wróciłem po dwumiesięcznym pobycie zagranicą, życzenia błogosławieństwa Bożego na dalszą owocną pracę w szeregu kapłanów Chrystusowych. Znana mi jest Twoja, Księżo Rektorze, praca na stanowisku kierownika Misji Polskiej we Francji. Oceniałem ją należycie i byłem dla niej z całkowitem uznaniem.

Podczas ostatniego mego pobytu w Paryżu, stwierdziłem osobiście wysokie Twoje zalety, a w szczególności sprężystość w działaniu i w całej akcji misyjnej dla dobra wychodźstwa polskiego we Francji. Widziałem, że w pracę misyjną wkładasz całą swą duszę i nie oszczędzasz się, ale czynisz wszelkie wysiłki, by wychodźstwo polskie zachowało w czystości uczucia religijne i przywiązanie do kraju.

To też z gorącego serca życzę Ci, abyś nie ustawał w tej pracy, nie zniechęcał się trudnościami, nie upadał na duchu i w dalszym ciągu z dotychczasowym zapalem poświęcał się temu wielkiemu i zaszczytnemu zadaniu. Niech Ci Bóg błogosławi!

Pragnąc Ci przyjść z pomocą, przesyłam z okazji Twego jubileuszu do Twego rozporządzenia na cele misyjne dwa tysiące złotych polskich.

(—) Aleksander Kardynał Kakowski.

Kaplica na Żoliborzu. Dnia 29-go lipca r. b. o godz. 10 i pół rano J. Em. Ks. Kardynał Kakowski dokonał uroczystego aktu poświęcenia kaplicy w nowoutworzonej parafii na Żoliborzu.

Przy pięknie udekorowanej bramie triumfalnej powitał Arcypasterza przedstawiciel Rady Parafjalnej inż. Dąbrowski i wręczył chleb i sól. Później Ks. Kardynał w asystencji licznych duchowieństwa odprawił mszę liturgiczną i przy śpiewie chóru parafjalnego „Ecce sacerdos” udał się do wnętrza świątyni.

Tam ks. proboszcz Cyruliński z ambony powitał Dostojnika Kościoła i przedstawił pokrótce dzieje kaplicy na Żoliborzu.

Żoliborz liczy obecnie około 5 tysięcy mieszkańców. Znajdował się na terenie parafii Powązki. Po raz pierwszy odprawił Mszę św. na Żoliborzu w lokalu prywatnym ks. Krygier, proboszcz parafii Powązki, który wraz z gronem gorliwych katolików, urzędników z Żoliborza, zabiegał energicznie o wzniesienie świątyni i utworzenie parafii na Żoliborzu. Dnia 23-go lipca 1924 r. została tam otwarta prowizoryczna kapliczka w przerobionej szopie. W pierwszej połowie 1925 r. władza archidiecezjalna poleciła ks. Cyrulińskiemu pracę organizacyjną nowej placówki parafjalnej. Dnia 25-go grudnia 1927 r. został ogłoszony akt erekcji nowej parafii na Żoliborzu, której proboszczem J. Em. Ks. Kardynał Kąkowski.

ski mianował ks. Cyrulińskiego. Nowomianowany proboszcz z iście apostolskim zapalem rozpoczął pracę budowy drewnianej kaplicy. O budowie świątyni murowanej na razie nie mogło być mowy z powodu braku funduszy. Dzięki materialnemu poparciu ze strony J. Eminencji i parafjan żoliborskich budowę kaplicy ukończono w ciągu niespełna roku. Koszta budowy wyniosły 21 tysięcy złotych. Wydatną i bezinteresowną pomoc przy budowie kaplicy okazali pp. inżynierowie Rodowicz i Dąbrowski, członkowie komitetu parafjalnego.

Po sprawozdaniu ks. proboszcza J. Eminencja w dłuższej przemowie złożył podziękowanie tym wszystkim, którzy przyłożyli rękę do wzniesienia prowizorycznej kaplicy na Żoliborzu i zachęcał do rozpoczęcia w najkrótszym czasie prac przygotowawczych do budowy świątyni murowanej. Następnie Jego Eminencja podniósł doniosłe znaczenie religijne i kulturalno - oświatowe nowych placówek parafjalnych na przedmieściach naszej stolicy. W ciągu swych 15-letnich rządów Archidiecezji J. Eminencja stworzył 15 parafji w najbardziej zaniedbanych pod względem moralnym i religijnym punktach na peryferjach Warszawy. Nożownictwo, rozboje i propaganda wywrotowa powoli znikają na przedmieściach stolicy pod wpływem dobrotliwej działalności kapłanów i świątyń.

Po przemowie J. Em. Ks. Kardynał odprawił uroczystą Mszę św. w asyście ks. ks. prałatów sen. Albrehta i Poskrobki oraz księży: Krygiera, Celińskiego, Mystkowskiego i Truszyńskiego.

Po Mszy św. Ks. Kardynał udał się na skromne przyjęcie urządzone w lokalu prywatnym ks. prob. Cyrulińskiego.

Na uroczystości poświęcenia oprócz duchowieństwa i licznych zastępów parafjan Żoliborskich byli obecni: prezydent m. Warszawy, inż. Słomiński, generał Krzemiński i przedstawiciele parafjan i Rady parafjalnej na Żoliborzu.

Zjazd Episkopatu polskiego. Tegoroczny Zjazd Ks. Ks. Biskupów, który się odbył w dniach 26 i 27 czerwca r. b. w Częstochowie, zajmował się kilku zagadnieniami z dziedziny życia religijnego i administracji kościelnej. Poza tem Zjazd ustalił sposoby szybszego wykonania tych artykułów Konkordatu, co do których nastąpiło już porozumienie między Kościołem a Władzą państwową.

Dla instytucji polskich, kościelnych w Rzymie obmyślano warunki, odpowiednie dla ich utrzymania i rozwoju. Instytucje te cieszą się szczególniejszą życzliwością Ojca św., który pragnie, by dorównały one znaczeniem swoim i użytecznością podobnym instytucjom w Rzymie innych narodów.

Sprawom misyjnym oraz wzięciu w nich przez Polskę żywniejszego udziału poświęcono szczególniejszą uwagę, podobnie, jak i duszpasterstwu nad Polakami, przebywającymi zagranicą. Ta

ostatnia sprawa stała się jednym z ważniejszych naszych zagadnień zagranicznych ze względu na wielką liczbę naszych wychodźców i na zachodzącą często niemożność opieki duszpasterskiej ze strony miejscowego duchowieństwa, oraz z powodu deprawacyjnej agitacji, uprawianej między naszymi wychodźcami.

Wreszcie rozpatrywano potrzebę otworzenia lecznic dla chorych i osłabionych księży.

Udział w Zjeździe wzięli: Ks. Kardynał Prymas Hlond, Ks. Metropolita Szeptycki, Ks. Arcybiskup-Metropolita Sapieha, Ks. Arcybiskup-Metropolita Jędrzykowski, Ks. Biskup Walega z Tarnowa, Ks. Biskup Kocyłowski obrz. gr. z Przemyśla, Ks. Biskup Nowak ob. łac. z Przemyśla, Ks. Biskup Łoziński z Pińska, Ks. Biskup Gall, Biskup polowy, Ks. Biskup Szelażek z Łucka, Ks. Biskup Krynicki z Włocławka, Ks. Biskup Łukomski z Łomży, Ks. Biskup Tymieniecki z Łodzi, Ks. Biskup Okoniewski z Pelplina, Ks. Biskup Kubina z Częstochowy, Ks. Biskup Lisiecki z Katowic, Ks. Biskup Fischer Sufr. z Przemyśla, Ks. Biskup Kubicki Sufr. z Sandomierza, Ks. Biskup Radoński Sufr. z Poznania, Ks. Biskup Wetmański Sufr. z Płocka.

Zebrani na Zjeździe Arcybiskupi i Biskupi wysłali do Ojca św. list następującej treści:

Ojcie Świąty!

Biskupi Rzeczypospolitej Polskiej, na doroczną zebrani konferencję w Częstochowie, owem ośrodku najgłębszej czci Bogarodzicy, pragną podzielić się z Waszą Świątobliwością uczuciami, jakie ich czywiają.

Przedewszystkiem z rozrzewnieniem wspominają, iż upływa 10 lat od tej chwili, kiedy Świątobliwość Wasza jako Nuncjusz Apostolski przybył do ziemi naszej.

Napawa nas radością ta okoliczność, że cześć Marji, wrodzona narodowi polskiemu, doznała świeżo niemało podniety przez Zjazd, który pod przewodnictwem Ks. Prymasa Kardynała Hlonda i ze współudziałem Nuncjusza Apostolskiego odbył się w Wielkopolsce, w Gostyni, z okazji ukoronowania obrazu Matki Boskiej. Niemało przyczynia się też do podniesienia ducha i uwielbienia Chrystusa - Króla Kongresy Eucharystyczne, z których jeden pośród tysiącznych rzesz i z wielu Księżmi Biskupami odbył się we Lwowie, drugi, który niebawem rozpocznie się w Łodzi, i trzeci, zwołany do Częstochowy. Zapał, jaki przy tych sposobnościach objawia się u wszystkich warstw bez wyjątku, świadczy wymownie o tem, że duch religijny żywy jest wśród społeczeństwa naszego. Nie ustając w dalszem rozbudzaniu go zapomocą środków zbawienych, prosimy Waszą Świątobliwość gorąco, upadając na kolana, o błogosławieństwo, które jako rosa niebieska spadnie i ożywi nasze usiłowania.

Episkopat Polski do Kat. Ajen. Prasowej. Episkopat Polski nadesłał na ręce Dyrektora Katolickiej Agencji Prasowej ks. Gawliny następujące pismo:

— Episkopat Rzeczypospolitej Polskiej, zgromadzony na wspólnej Konferencji w Częstochowie, dnia 26-go i 27-go czerwca r. b., wyraża Katolickiej Agencji Prasowej, a zwłaszcza jej Kierownikowi ks. Dyktorowi Gawlinie podziękowanie i uznanie za dotychczasową działalność, pożyteczną dla Kościoła katolickiego.

Liga Katolicka w Czerniakowie przeciw antykatolickim uchwałom Sejmu i Senatu. W sali parafjalnej w Czerniakowie odbyło się zebranie przedstawicieli, reprezentujących 2200 członków stowarzyszeń zrzeszonych i współdziałających z Ligą Katolicką.

Pan Prezes Jabłoński zreferował sprawę 120 art. Konstytucji Polskiej o obowiązkiem religijnem nauczaniu i wychowaniu młodzieży, oraz wytłumaczył znaczenie okólnika wydanego przez p. Bartla w czasie pełnienia przezeń obowiązków ministra oświaty. Okólnik ten był właściwie przepisem wykonawczym Konstytucji. Obecnie Sejm i Senat uchwalili rezolucję, domagającą się skasowania tego okólnika.

Po krótkiej dyskusji, zebrani przyjęli uchwałę protestacyjną, którą podajemy w streszczeniu.

Spółceństwo katolickie, zatrwożone zamachem na podstawy wychowania moralnego młodzieży polskiej, protestuje przeciw pogwałceniu Konstytucji przez przedstawicieli parlamentarnych. Domaga się od Sejmu i Senatu cofnięcia rezolucji przeciwstawiającej się katolickiej Polsce i zaznacza, że ewentualnemu jej zrealizowaniu przeciwstawi się wszelkimi dopuszczalnymi środkami.

Liga Katolicka w Czerniakowie, Stowarzyszenie Mężów Katolickich, Stowarzyszenie Kobiół Katolickich, Patronat Młodzieży Polskiej w Czerniakowie, Stowarzyszenie Dzieci Marji, Stowarzyszenie Robotników Chreściółńskich, Kółko Śpiewacze, Towarzystwo Gimnastyczne Sokół, Tow. Św. Wincentego a Paulo, Kółko Rolnicze, Bractwo Żywego Różańca, Bractwo Św. Franciszka, Koło Ministrantów, Koło Katolickiej Młodzieży Męskiej i Koło Młodzieży Żeńskiej w Czerniakowie.

Organizacje Społeczne protestują przeciw wroziej katolikom rezolucji Sejmu i Senatu. Katolicka Polska wstrząśnięta do głębi ostatnimi napaściami na Kościół i życie katolickie, szczególnie mocno i coraz donośniej protestuje przeciw ostatniej upokarzającej odrodzoną Ojczyznę rezolucji Sejmu i Senatu, domagającej się odwołania okólnika p. ministra Bartla o praktykach religijnych. Rezolucja ta godzi w religijne podstawy wychowania młodzieży i gwałci Konstytucję Polską i pokazuje obłudne oblicza posłów, którzy nadużyli zaufania swych wyborców katolików.

Obecnie w dalszym ciągu następujące organizacje postana-

wiają z całą stanowczością i wszelkimi dostępnymi środkami przeciwstawić się antykatolickiemu stanowisku Sejmu i Senatu:

Związek Rzemieślników Chrześcijan Rzeczypospolitej Polskiej, Towarzystwo im. Piotra Skargi w Warszawie, Warszawskie Koło Kuźniczanek, Związek Czcieli Serca Jezusowego, Koło Młodych Ziemianek, Zjednoczenie Zrzeszeń Rodzicielskich w Polsce, Koło Starszych i Podstarszych Warszawskich Zgromadzeń Rzemieślniczych, Stowarzyszenie Mężów Katolickich w Łowiczu, Stowarzyszenie Niewiast Katolickich w Łowiczu, Organizację Młodzieży Katolickiej w Łowiczu, Liga Katolicka w Łowiczu, Liga Katolicka Parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w Warszawie, Liga Katolicka parafii św. Andrzeja w Warszawie, Stowarzyszenie Mężów Katolickich w Jadowie, Stowarzyszenie Kobiet Katolickich w Jadowie.

O religję w szkole. Na prośbę licznych parafian, proboszcz parafii Wszystkich Świętych, ks. prałat Godlewski, zgodził się na urządzenie na podwórku kościelnym zgromadzenia publicznego, któreby założyło protest przeciwko uchwałom parlamentu, zmierzającym do zniesienia rozporządzenia Ministra Bartla o praktykach religijnych w szkołach.

Głębokie wzburzenie, jakie z powodu tych uchwał dało się zauważyć w szerokich kołach katolickiego społeczeństwa polskiego, zaznaczyło się bardzo dobitnie na tem zebraniu, które zgromadziło ponad 2.500 osób. Przewodniczył na niem p. Książkiewicz, referowali sprawę pp.: prof. Majkowski, prof. Czernimski i Kowalski, oświetlając wszechstronnie zagadnienie stosunku Państwa do Kościoła u nas, a w szczególności sprawę słynnego rozporządzenia, które w interesie właściwego wychowania przyszłych pokoleń winno być nie tylko utrzymane, ale jeszcze rozszerzone.

W wyniku obrad, w których wykazała się pełna jednogłośnieść zebranych, przyjęto rezolucję, w których m. in. czytamy:

— My, obywatele Polski, polacy, katolicy, przedstawiciele ludu pracującego polskiego, do głębi oburzeni uchwałami Sejmu i Senatu, znoszącymi okólnik ministerjalny z dnia 1-go lutego 1927 roku o obowiązku wychowania religijnego i praktyk religijnych w szkołach państwowych, łączymy się w stanowczym proteście przeciwko tym uchwałom.

Żądamy bezwzględnie wychowania dzieci naszych, naszej młodzieży w duchu religijnym katolickim, ze ścisłym przestrzeganiem praktyk religijnych, zarówno przez młodzież jak i wychowawców.

Uważając okólnik Ministerjalny z dnia 1-go lutego 1927 r. za zwykłe, a konieczne, choć niewystarczające zarządzenie, wynikające z obowiązku Konkordatu, żądamy przywrócenia i rozszerzenia treści tego okólnika; oraz wzywamy nasz rząd i naszych przedstawicieli w Sejmie i w Senacie do niezwłocznego przeprowadze-

nia ustaw i wydania przepisów wykonawczych, wprowadzających w życie Konkordat, zawarty ze Stolicą Apostolską.

Widząc, w uchwałach, znoszących okólnik Ministerjalny o religijnem wychowaniu młodzieży, wyraźny zamach na religję, uknuty przez międzynarodowych wrogów Kościoła katolickiego, zapowiadamy, że niema siły, któraby mogła wydrzeć nam dzieci nasze, młodzież naszą, nasze kościoły, wiarę ojców naszych, naszą religję.

Przez stulecie niewoli, — my, naród Polski, zwycięsko broniliśmy najdroższych naszych skarbów — i obronimy je dziś.

Kurs instrukcyjny Ligi Katolickiej w Iłowie. W dniu 14 czerwca w parafii Iłów Dekanatu Sochaczewskiego odbył się kurs instrukcyjny Ligi Katolickiej. Na zebranie przybyli delegaci Kom. Gł. Akcji Katolickiej: ks. Jan Pawelski T. J. i p. Jan Pierzan, sekretarz Związku Stow. Mężów Katolickich.

Na kursie zgromadzeni byli bardzo licznie wybitniejsi parafianie, przedstawiciele wszystkich warstw społecznych oraz instytucji społecznych i gminnych.

Do prezydjum kursu powołano jednomyślnie p. Walentego Owczarka, p. Kazimierzową Wernerową, p. Janową Zientarową, p. rejenta Kwiecińskiego oraz p. Stanisława Zientarę. Kurs zagał miejscowy proboszcz ks. Jackowski, poczem rozpoczęli swe wy-czerpujące referaty instrukcyjne delegaci z Warszawy.

Wśród podniosłego nastroju zebrani wysłuchali parogodzinnych przemówień, które ostatecznie zcementowały przygotowane starannie prace organizacyjne Ligi Katolickiej w parafii Iłowskiej.

Konferencja Dekanalna Ligi Katolickiej. Dnia 18-go czerwca r. b. odbyła się w Mińsku Mazowieckim pod przewodnictwem ks. dziekana Bakalarczyka konferencja duchowieństwa całego dekanatu, poświęcona sprawom organizacji Ligi Katolickiej. Na konferencję przybył zaproszony z Warszawy Generalny Sekretarz Akcji Katolickiej, inż. Stefan Piechocki, który referował stan organizacyjny diecezji, wskazał metodę i program prac.

Po dłuższej dyskusji, na której stwierdzono sprawozdawczo stan wszystkich parafii, uchwalono odbyć planowe zebrania instrukcyjno - organizacyjne Ligi Katolickiej w poszczególnych parafjach, na które Komitet Główny nadeśle swych delegatów. Terminy tych zebrań obejmują miesiące sierpień i wrzesień.

Jednolite zrozumienie potrzeby pracy organizacyjnej i żywe zainteresowanie duszpasterzy rokuje szybkie zorganizowanie Ligi Katolickiej dekanatu Mińsko - Mazowieckiego.

Liga Katolicka w Mińsku Mazowieckim. W niedzielę, dnia 12 sierpnia r. b. dekanalny Mińsk Mazowiecki święcił uroczystość dzień zawiązania parafjalnych organizacji katolicko - społecznych zrze-

szonych w Ligę Ktolicką. Po uroczystem nabożeństwie na którym O. Jan Pawelski z Warszawy wygłosił podniosłe kazanie, poświęcone idei apostołstwa świeckich, do zgromadzonych wielotysięcznych parafjan ciepło i serdecznie przemówił miejscowy dziekan ks. kanonik Bakalarczyk, wyjaśniając cel zebrania.

Przybyli delegaci Komitetu Gł. Akcji Katolickiej w osobach prof. J. Czerniewskiego, p. A. Byszewskiej i p. Biedrzyckiego rozwijali szczegółowe zdania, obowiązki i program organizacji parafjalnych, wywołując wielkie wrażenie, entuzjazm i jedność koniecznego współdziałania wszystkich katolików w akcji Ligi Kat. Wzruszenie głębokie słuchaczy, wywołane szczególnie przemówieniem p. Czerniewskiego do mężczyzn i p. Byszewskiej do matek i niewiast kat., świadczyło jak mocne były przygotowania tej akcji, dokonane przez ks. Dziekana.

Po ogólnym zebraniu nastąpiły konferencje informacyjne, organizacyjne i zapisy członków oraz wybory władz.

W najbliższym czasie kolejno wszystkie parafie dekanatu Mińskiego urządzać będą zebrania organizacyjne Ligi Katolickiej.

Nagroda im. Pawła Rohlanda. Polska Akademia Umiejętności rozpisuje z funduszu im. Pawła Rohlanda konkurs na pracę p. t. „Dzieje polskiego żywotopisarstwa Świętych“. Termin nadsyłania prac do końca roku 1930. Prace mogą być nadsyłane albo pod pełnym nazwiskiem autora, albo też pod godłem z dołączeniem koperty, zawierającej wewnątrz nazwisko i adres autora. Rozmiar pracy około 15 arkuszy druku. Nagroda za najlepszą pracę wynosi równowartość w złotych 500 dolarów. Ogłoszenie o przyznaniu nagrody nastąpi na publicznym posiedzeniu Akademii w czerwcu 1931 r.

Dwuletni kurs pracy społecznej Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu. Ze względu na to, że częściowe niepowodzenia katolickiej akcji społecznej w Polsce należy tłumaczyć wielkim brakiem należycie przygotowanych kierowników i pracowników tego ruchu, przystępuje Katolicka Szkoła Społeczna w Poznaniu do uruchomienia dwuletniego kursu pracy społecznej. Kurs ten ma za cel kształcenie fachowych pracowników przede wszystkim dla dzieł katolickiej akcji społecznej i charytatywnej. Specjalnie zaś będzie on kształcił t. zw. pracownice parafjalne dla dzieł właściwego apostołstwa świeckiego; dotychczasowe doświadczenia bowiem wykazały, że te pomocnicze parafjalne oddawają wielkie usługi nowoczesnej pracy duszpasterskiej, zwłaszcza w większych miastach, a próby zaprowadzenia ich u nas rozbijają się o brak odpowiednio przygotowanych sił. Poza to pragnie Katolicka Szkoła Społeczna dostarczyć w wychowankach swych różnym dziełom opieki społecznej i organizacjom społecznym pracowników o głębokich przekonaniach religijnych i wysokim poziomie etycznym. Kurs ten jest przeznaczony narazie dla osób obojga płci. Przyjmuje się nań kan-

dydatów względnie kandydatki z ukończoną szkołą średnią ogólnokształcącą względnie zawodową lub z dłuższą praktyką społeczną, wykazującą według uznania Dyrekcji Szkoły odpowiednie przygotowanie umysłowe; w drodze wyjątku przyjmie się osoby, nie odpowiadające tym warunkom, o ile złożą egzamin wstępny. Kurs ten poleca się uwadze Wielebnego Duchowieństwa z tem, by kierowało nań odpowiednie osoby. Bliższe wiadomości o tym kursie zawiera prospekt specjalny, po który należy się zwrócić za załączeniem znaczka pocztowego do Sekretarjatu Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu, Pedgórna 12-b.

* * *

Ś. p. ks. *Jan Młynarski*. Urodził się 23 lipca 1882 r. z ojca Feliksa i matki Klotyldy z Czaczkowskich we wsi Pajęczno, w pow. Noworadomskim. Kształcił się w Jędrzejowie (woj. Kieleckie) i w gimnazjum w Łodzi. Idąc za głosem powołania wstąpił do seminarjum duchownego w Płocku, po ukończeniu którego otrzymał 24 czerwca 1909 r. święcenia kapłańskie. Jako kapłan obejmuje kolejno stanowisko wikarjusza w Wąsewie i Porembie w diecezji Płockiej, gdzie pracuje gorliwie i z zapałem. W r. 1911 inkardynował się do Archidiecezji Warszawskiej i tu sprawował obowiązki wikarjusza w Tomaszowie, Gąbinie i par. św. Stanisława na Woli w Warszawie. 26 lutego r. 1914 idzie na administratora par. Jeziora. W rok potem zostaje proboszczem w Mogielnicy, skąd w 1925 r. przenosi się do Żelechlinka, gdzie kończy swój ziemski żywot dnia 6 sierpnia 1928 r. Niech odpoczywa w pokoju!

BIBLIOGRAFJA.

Ks. W. Gadowski. *Krótką historja Kościoła Katolickiego*. (Wyd. drugie, powiększone).

W niewielkiej książeczce otrzymują uczniowie szkół powszechnych (VII. kl.) zestawienie i wyjaśnienie wszystkich najważniejszych wypadków z dziejów Kościoła. Całość rozłożona jest na 62 ustępy nierównych rozmiarów, więc zostawia dość czasu do powtórzenia katechizmu przed wypuszczeniem uczniów w świat. Rzecz podano niejako wyciąg z podręcznika tegoż samego autora dla gimnazjów, lecz w opracowaniu nowem, w tak zwanych obrazkach dziejowych, przystępnych a plastycznych, które właśnie plastycznością swoją działają żywo na wyobraźnię i na uczucie uczniów. Z natury rzeczy występują na pierwszy plan życiorysy wielu Świętych, przyczem nacisk położony jest nie na cuda, przez Świętych zdziałane, lecz na stronę genetyczno-ascetyczną, t. j. uwydatnione są sposoby, przez które owe osobistości stały się świętymi. Np. przy św. Janie Ewangelistcie czytamy opis zdarzeń, w których

on okazał porywczosć i zbytnią ambicję. Dowiadujemy się potem o sposobach, jakimi P. Jezus go leczył i czytamy: „Nauki te brał sobie Jan do serca i przerobił się duchowo tak, iż z miłości ku P. Jezusowi z gwałtownego stał się najłagodniejszym, z ambitnego pokornym i ostrożnym“. Ilustrują to fakta przytoczone. Nie trudno poznać, że ten sposób nauczania dziejów Kościoła nadaje się najlepiej do celów szkoły powszechnej i dla życia. Obszerniej stosunkowo omówione są wypadki w Polsce, bo tego wymagają znowu względy życiowe. Jedno tylko życzenie chcemy wyrazić, mianowicie, by w nowym wydaniu autor dał więcej rycin udatniejszych. Na skąpy dobór ilustracji wpłynęła zapewne chęć umożliwienia niskiej ceny książki (po 1 zł. 20 gr.), ale sądzimy, że rzecz warta piękniejszej szaty typograficznej. Już obecnie jednak nie pożałuje, kto ten podręcznik w szkole zaprowadzi...

Ks. W. Gadowski. Ilustrowany Katechizm Mały, (stron 176), podręcznik dla 3-ej i 4-ej klasy szkół powszechnych.

Katechizm ten wyszedł świeżo w nakładzie piątym, znacznie poprawionym. Autor poskracał przykłady historyczne i pieśni, bo były to rzeczy zbędne, a natomiast rozszerzył materiał poglądowy, biblijny, od którego się każdy ustęp rozpoczyna. Pozostały natomiast wszystkie dawne zalety tego katechizmu, które mu zjednały tylu przyjaciół, jak forma przystępna, obfitość rycin, układ prosty i przejrzysty i t. p. Przedewszystkiem podręcznik daleki jest od formy suchej, zwięzłej, abstrakcyjnej, która cechowała dawne katechizmy. Z drugiej strony nie posuwa się do zarzucenia logicznego układu katechizmowego na korzyść układu chronologiczno-biblijnego, jak to czynią niektóre katechizmy nowsze w Polsce. Abstrakcyjność odstręczała od nauki katechizmu, druga zaś ostateczność znosi poprostu naukę katechizmu, zastępując ją dziejami biblijnymi z okolicznościowymi zastosowaniami dogmatycznymi. Ilustrowany Katechizm Mały kroczy drogą pośrednią, mianowicie: zatrzymuje systematyczny układ katechizmowy, ale każdą lekcję przeprowadza indukcyjnie, wysnuwając określenia katechizmowe z odpowiednich ustępów biblijnych Starego lub Nowego Zakonu. W praktyce sposób ten okazał się trafny i przystępnym i wydał dobre owoce. Dobry papier, ryciny poprawne i druk staranny, przynoszą zaszczyt drukarni „Jedność“ w Kielcach i czynią katechizm pożytecznym. W obecnych stosunkach wydawniczych cena jest niska — wynosi tylko 1 zł. 40 gr.

Obydwa dziełka są na składzie głównym w księgarni Hillenbranda w Bochni.

Katechizm dla konwertytów według dziełka ks. dr. E. Huszara, opracował ks. H. Danek. Kraków, 1928. *Wydawnictwo Księży Jezuitów.*

Katechizm ten ma na celu ułatwić przygotowanie konwertyty

do przyjęcia Chrztu św., względnie wyznania wiary, oraz pouczyć go o najistotniejszych prawdach religii katolickiej. Przeznaczony jest on dla konwertytów z wyznania mojżeszowego, ewangelickiego i prawosławnego. Dla przejrzystości zatem podzielił go autor na 3 części, poświęcając osobną część każdemu wyznaniu. W każdej z nich uwzględnia autor najobszerniej te prawdy wiary katolickiej, które przedewszystkiem trzeba przerobić z konwerytą, przechodzącym na łono Kościoła katolickiego z odpowiedniego wyznania akatolickiego, inne albo krótko przedstawia, albo, o ile nie są istotnie konieczne, pomija. Słowem ogranicza się autor do istotnych prawd i różnic religii katolickiej i wyznania akatolickiego. Książeczka ta jest niezbędną dla każdego duszpasterza. Może mu oddać dużą usługę przy nauczaniu konwertytów. Niemalą też przysługę może ona oddać stronie nawróconej w pracy nad swym współmałżonkiem, aby go usposobić do przyjęcia wiary katolickiej, do czego nawrócony małżonek jest w myśl 1062 kanonu prawa kościelnego obowiązany. Ze względu na powyższe dane katechizm omawiany zasługuje na uznanie i rozpowszechnienie.

Stolica Święta a Rosja. Przez O. A. Baudou T. J. z przedmową O. J. Urbana T. J. Przekład z francuskiego Z. Skowrońskiej. Tom I-szy 1804—1847, str., w dużym 8° 608. Cena I-go tomu brosz. złotych 13.

Znakomita ta praca, będąca dalszym ciągiem niezapomnianych studjów słynnego O. Pierlinga T. J. zawiera najdokładniejszą historję stosunków dyplomatycznych Stolicy Świętej z Dworem Petersburskim, a zatem jest poprostu historją walk, prac, cierpień, prześladowań Kościoła katolickiego w Polsce pod zaborem rosyjskim. Rzecz ta oparta na najpierwszych, dotąd przeważnie niewyzyskanych źródłach, a pisana w sposób bardzo zajmujący, powinna się znaleźć w bibliotece każdego polskiego kapłana. Jest wprawdzie rzeczą przykrą, że w badaniach dotyczących Polski wyprzedził nas uczony zagraniczny, ale przynajmniej czytelników powinno jego dzieło znaleźć w ojczyźnie naszej licznych i chętnych. Przekład książki prawie wzorowy. Drugi jej tom ukaże się tego roku na jesieni.

Ks. Józef Makłowicz. Wybór przykładów ojczystych do nauki wiary i obyczajów. T. I. Miejsce — Piastowa. Nakładem autora. 1928 r.

Zbyteczną jest rzeczą przekonywać, jak doniosłe znaczenie w nauczaniu religii ma przykład, który naukę wyjaśnia, pogłębia i ożywia. Wystarczy powołać się na Najwyższego Mistrza naszego nauczającego przeważnie przykładami i porównaniami.

Pierwsze miejsce po wzorach biblijnych mają przykłady, w których bije tętno życia ojczystego. Nauka, opierająca się na psychologii narodu, wydatniejsze daje wyniki. Naród, słysząc opo-

wiadania z dziejów, z literatury rodzimej, chętniej garnie się do nauki kościelnej i wzmacnia się nie tylko w uczuciach religijnych ale i w narodowych, co jest bardzo ważnem wobec grożącego bolszewizmu. W r. 1910 — 14 ukazało się I wydanie „Przykładów ojczystych do nauki katechizmu“ w 5 ciu tomach. Niniejsze wydanie zawiera wybór przykładów z uzupełnieniami, żeby książka ta służyła nie tylko do kazań i wykładu, ale nadto jako czytanka do bibliotek ludu i młodzieży. Dla zwiększenia materiału są dołączone cytaty biblijne i wskazania przykładów z biblii oraz z literatury polskiej.

Przykładów każe używać program nauki religii w szkołach powszechnych, a program gimnazjalny cytuje „Przykłady ojczyste“ jako dzieło pomocnicze.

Ks. Dr. Walerjan Adamski: *Zarys socjologii stosowanej*, t. I. Poznań, 1928. Nakładem Zjednoczenia Młodzieży Polskiej. Skład gł.: S. H. „Ostoja“, Księgarnia i Drukarnia.

Ks. J. B. Chautard Z. C. R. — *Życie Wewnętrzne Duszą Apostołów*. Z francuskiego przełożyła A. Szczepaniakowa. Warszawa. Wydawnictwo Księży Pallotynów (Krakowskie Przedmieście 71). Cena 3 zł.

Wśród dzieł ascetycznych, które w ostatnim czasie ukazały się w języku polskim, dzieło to może ma największe znaczenie. Jak dalece odpowiada ono potrzebom duszy dzisiejszej, świadczy ogromna jego poczytność, jaką cieszy się w innych krajach. We Francji (tytuł w oryginale: *L'Âme de tout Apôtre*) doczekało się już kilkunastu wydań. Powodem tej poczytności jest przede wszystkim potrzeba silnego i trwałego fundamentu duchowego, tak bardzo odczuwana teraz przez głębsze dusze. Świat dzisiejszy to świat nawskroś materialny i zewnętrzny. Ta „zewnętrzność“ wkradła się nawet w dziedzinę życia religijnego. Tylko prace zewnętrzne cieszą się uznaniem. Życie wewnętrzne częściowo, albo i zupełnie bywa zaniedbywane. Na tę chorobę nowoczesną wskazuje autor i udowadnia, że praca wewnętrzna jest pracą ze wszystkich najcenniejszą, i że żadna inna praca zewnętrzna bez życia wewnętrznego na niwie Bożej powodzenia mieć nie może. Czytając te kartki, znajdzie niejeden odpowiedź na pytanie, dlaczego ta lub inna praca jego nie wydała spodziewanego plonu, a może nawet zupełnie poszła na marne. Całe dzieło obmyślane jest głęboko, oparte na Piśmie Świętem i na Ojcach Kościoła, a zarazem na przykładach wziętych z pracy duszpasterskiej, co nadaje tej skądinąd poważnej rozprawie wielką żywotność.

ZA POZWOLENIEM WŁADZY DUCHOWNEJ.

Redaktor i wydawca: *Ks. Dr. Remigjusz Dąbrowski*.

Drukarnia Archidiecezjalna „Polak-Katolik“, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 71

Gotowe Ubiory Kościelne

Materje Liturgiczne i na sztandary, obrazy, galony, frendzle, chwasty i wszelkie przybory oraz

Chorągwie i Sztandary

artystycznie wykonywa w własnych pracowniach

POLECA

T. STRAKACZ i SYN

Warszawa, Kapucyńska 1. Telefon 72-50.

CENY UMIARKOWANE

Birety — Koloratki — Pasy rzymskie.

Pracownia Artystyczno - Rzeźbiarska
i Mechaniczna Fabryka Kamieniarska

R. S. Lubowieckiego

WARSZAWA

Dzika 68 (dom wł.) Tel. 42-78.

Konto P. K. O. Nr. 8831.

Wykonywa:

Biusta, portrety w płaskorzeźbie, z terakoty, marmuru, bronzu i kamienia.

Figury świętych.

Figury alegoryczne. Posiada na składzie pomniki gotowe z granitu, marmuru i kamienia z własną polerownią mechaniczną.

Roboty kościelne:

Ołtarze, ambony, chrzcielnice, kropielnice, pomniki ścienne i t. p.

FIRMA NAGRODZONA MEDALAMI

ZAKŁADY ARTYSTYCZNO-KOŚCIELNE St. MORAWSKIEGO

w WARSZAWIE, ul. GRZYBOWSKA 94. Telefon 81-93.

KONTO CZEKOWE w P. K. O. 4490.

Zakłady wykonywują

URZĄDZENIA KOŚCIOŁÓW JAKO TO:

BUDOWA

OŁTARZY, AMBON CHRZCIELNIC
STACJI MĘKI PAŃSKIEJ, W WY-
PUKŁO-RZEŹBIE, RÓŻNYCH WIEL-
KOŚCI, ARTYSTYCZNIE MODELO-
WANYCH I POLICHROMOWANYCH.

FIGURY: ŚWIĘTYCH PAŃSKICH

JASEŁKI NA BOŻE NARODZENIE,
GROBY WIELKANOCNE I REZU-
REKCJE.

ŻYRANDOLE, LICHTARZE, KRUCY-
FIKSY, ZACHEUSZKI, LATARNIE
PROCESYJNE, DZWONKI, KROPIEL-
NICE, ŁAWATARZE.

Skład stale zaopatrzony
w gotowe wyroby.

ODNAWIA NAJBARDZIEJ ZNISZ-
CZONE BRONZY JAKO TO:

MONSTRANCJE,
KIELICHY i t. p.

DZIAŁ BUDOWLANY:

ORNAMENTACJA, FIGURY POMNIKOWE,
TABLICE I LITERY.

Odewnia moja wykonywa zamówienia z własnych
i powierzonych modeli.

===== CENY PRZYSTĘPNE =====